

vestnik

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 24. december 1971

Štev. 51 (1536)

ZA MIR IN ENOTNOST MED NAMI

Ni naš namen, da bi zlorabljali transcendentno vsebino praznikov v politične svrhe in povezali verske in narodno-politične težnje, ker je to versko gledano profanacija, v ostalem pa gre za različne pojme, ki izvirajo iz popolnoma drugačnih odnosov.

Ker pa si ob praznikih želimo mir in srečo, je morda trenutni čas le primeren in pripraven, da se pogledamo tudi v našo narodno problematiko in se vprašamo, kako je z mirom med nami in kako je z našo enotnostjo.

Razni dogodki in namigi v zadnjem času namreč kažejo, da si v tem pogledu nismo dovolj na jasnem, kaj pomenita za narodno skupnost v njenem prizadevanju za pravice mir in enotnost. Pri tem nikakor ne mislimo na enotnost v smislu politične diferenciranosti, ki v pluralistični družbi, v kateri živimo, ne more obstajati. To kaže zlasti tudi primer v Južnem Tirolu, kjer se v zadnjem času vsebolj močno krha dosedaj umetno in prisilno ohranjena enotna manjšinska stranka. Mislimo pa na akcijsko enotnost, ki je slej ko prej tudi ob naravni diferenciaciji za sleberno manjšino nujno potrebna in več ali manj edini garant za uspešno borbo za narodnostne pravice.

To ni le splošno spoznanje vseh manjšin in manjšinskih teoretikov ampak nas v tem potrjujejo tudi naše dolgoletne lastne izkušnje.

Zato pa je tembolj čudno, da v zadnjem času nekateri očitno nočejo mirnega skupnega prizadevanja za narodne koristi. Ne mislimo pri tem toliko na mladino, ki svojih teoretskih razglabljanj še ni mogla konfrontirati z življenjskimi izkušnjami, pač pa ne moremo razumeti drugih poskusov, ki stremijo za tem, da bi na vsak način izzvali novo svetovnonazorno polemiko v vrstah naše narodnostne skupnosti. Le-ta je bila morda nekoč potrebna, danes pa dejanski diferenciaciji ob spoštovanju in upoštevanju tudi drugačnega mišljenja pa ne koristi ne zagovornikom take ožine samim niti ne resničnim narodnim interesom.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je že ob spoznavnih zadržkih take kampanje poudarila, da noče odgovarjati na razne puščine niti noče polemizirati, in se bo tega načela držala tudi še naprej, ker nikakor ne vidimo tako svetlih perspektiv za našo narodnostno skupnost, da bi si neko do lahko privoščil ločeno samostojno pot in razbitje dosežene akcijske enotnosti.

Tako ob skupnih naporih nekaj glasov več pri kmečko-zborskih volitvah ali napolnitev Celovškega gledališča za predstavo poklicnega teatra vendar ne morejo biti vzrok dovolj za neko samoljubje in domišljavost, ki sta očitno zameglili nekaterim razsodnost in jim odvzeli pravo mero za pravilno ocenitev dejanskega narodnega stanja.

Saj bi že en sam pogled na publiko v gledališki dvorani dne 8. decembra lahko dokazal, da so vsa podtikavanja nekega organiziranega bojkota zlonamerna; prav tako bi najmanjša poizvedba na terenu dokazala, da nihče ni na nikogar vplival, da bi se ne udeležil prireditve, če je tako vplivanje sploh mogoče. Pač pa bi se nasprotno izkazalo, da so tudi po mreži Slovenske prosvetne

Vojna med Indijo in Pakistanom končana

Prejšnji teden so prenehali grmeli topovi in drugo uničevalno orožje na indijsko-pakistanski fronti. Indijske čete so s pomočjo bengalskih odporiških enot Mukti Bahini zasedle ozemlje Vzhodnega Pakistana z glavnim mestom Dako. Zapadnopakistanske sile so se brezpogojno vdale. V teh bojih, ki so trajali štirinajst dni so Indijci imeli 11.000 mrtvih in pogrešanih vojakov. O izgubah na pakistanski strani še ni nobenih podatkov.

Iz Delhija poročajo, da bodo vse zapadnopakistanske vojake, ki so se bojevali v Vzhodnem Pakistanu v lastnem interesu spravili na indijsko ozemlje, ker obstaja resna nevarnost, da bi se Bengalci maščevali nad njimi. V številnih primerih se ogorčeni Bengalci maščujejo nad pripadniki zapadnega Pakistana in osebami, ki so z njimi sodelovali. Indijska vojska ima polne roke dela in preprečuje izgrede, kjer le more. Vojaške enote Bangladeša so grozile, da bodo pognale v zrak hotel „Intercontinental“ v katerem se skrivajo pripadniki zapadnega Pakistana in zasovraženi bivši guverner vzhodnega Pakistana Malik. S pomočjo indijskih vojakov so spraznili hotel in tako preprečili prelivanje krvi.

V zapadnem Pakistanu pa se je

vsja jeza in ogorčenje zaradi sprejetja premirja naperila proti predsedniku Jahja Kanu, ki je še en dan pred sprejetjem vdaje pozival ljudstvo, da nadaljuje vojno. Radijske postaje in tisk pa so do zadnjega poročali o „zmagah“ pakistanskih enot. Jahja Kan je moral pod silo razmer odstopiti, njegovo mesto pa je prevzel dosedanji zunanji minister Bhuto, ki je hkrati tudi vodja najmočnejše politične skupine v deželi. Po zadnjih poročilih bo Jahja Kan moral zapustiti deželo. Domneva, da bo šel v Perzijo, še ni potrjena.

Večina svetovne javnosti se strinja s prekinitvijo ognja med Indijo in Pakistanom in se zavzema za mirno in pravično rešitev vzhodnopakistanskega vprašanja v skladu in interesu vzhodnopakistanskega ljudstva, ki je prišlo do izraza na zadnjih volitvah, katerih rezultate zapadnopakistanske oblasti niso hotele upoštevati, tako da je prišlo do množičnega preganjanja Bengalcev. Iz poluradnih krogov poročajo, da nova dežela Bangladeš na ozemlju bivšega Vzhodnega Pakistana ne bo postala del Indije in se tudi potom federacije ne bo zvezala z njo. Hkrati tudi poročajo, da bodo indijske čete kmalu zapustile deželo.

Novi generalni tajnik OZN bo dr. Kurt Waldheim

Dr. Kurt Waldheim bo novi generalni tajnik Organizacije združenih narodov in naslednik U Tanta. Avstrijski zastopnik Organizacije združenih narodov je bil po tretji tajni seji varnostnega sveta z enajstimi glasovi predlagan za generalnega tajnika Organizacije združenih narodov.

Na prejšnjih dveh sejah je Kitaj-

ska s svojim velom onemogočila izvolitev kandidata dr. Waldheima, ker je le-ta bila mnenja, da naj bi bil novi generalni tajnik OZN pripadnik dežel v razvoju. Šele na tretji tajni seji, kjer se je kitajski zastopnik vzdržal glasovanja, je dr. Waldheim dosegel svoj cilj in bil potem izvoljen tudi od plenuma OZN. Za našo državo je to brez dvoma veliko priznanje.

zveze prodajali karte in sta bili tako Zveza slovenskih organizacij kot Slovenska prosvetna zveza zastopani po svojih podpredsednikih na prireditvi sami, ker sta bila predsednika poklicno drugod angažirana in sta to tudi sporočila prirediteljem. Toda to pot so blagovoljno priznali podpredsedniku Zveze slovenskih organizacij le svojstvo deželnega poslanca in podpredsedniku Slovenske prosvetne zveze le svojstvo selskega župana, ki ju pa sicer, kadar v tem svojstvu dejansko nastopata, nočejo priznati, ali kvečjemu v negativnem smislu, kakor se je to zgodilo v komentarju o proračunski debati v deželnem zboru, ki ni bil le nestvaren, marveč hkrati skrajno netaktičen, da ne rečemo naravnost škodljiv v pogledu na interese slovenske narodnostne skupnosti.

To je potrebno poudariti v interesu nadaljnjega skupnega prizadevanja in nadaljnje enotnega nastopa za skupne narodnostne koristi. Ne le zamudno reševanje vprašanj člena 7 državne pogodbe, marveč predvsem tudi spremembe občinske strukture in šolskih okolišev, ki stoji neposredno pred realizacijo, so za našo narodno skupnost tako usodepolne, da zaradi nekkih dozdevnih uspehov ali zaradi zagrenjenosti ob neizpolnjenih pričakovanjih ne gre plavati na sanjavih višavah in razkrajati itak krhko enotnost; le-ti skupni interesi in skupne težnje marveč terjajo, da še bolj strnemo svoje vrste v obrambo narodnostnega položaja in za dosego pravic, ki nam grejo. Da bi vladali med nami potrebni mir, prava enotnost in iskreno sodelovanje, je naša želja ob praznikih.

ZADOVOLJNE PRAZNIKE
IN MNOGO USPEHOV
V NOVEM LETU
VSEM BRALCEM,
NAROČNIKOM
IN SOTRUDNIKOM

vestnik

UREDNIŠTVO

UPRAVA

Vrednost dolarja pada

V soboto so se v Washingtonu finančni ministri in guvernerji bank iz desetih industrijsko najbolj razvitih držav sporazumeli o novih tečajih njihovih valut v zvezi z devalvacijo ameriškega dolarja za 7,9 odstotka. Sporazumno s tem ukrepom bodo še ta teden ukiniteli desetodstotno uvozno takso, ki so jo meseca avgusta Združene države enostransko uveljavile. Vzporedno z devalvacijo dolarja so sporazumno revalvirali nekatere druge valute, kar bodo prizadele države oz. vlade še uradno sporočile. Iz

Tokija so že sporočili, da bodo japonski jen revalvirali za 16,88 odstotka, kar pomeni, da bo dolar veljal 308 jenov. Pravtako bo tečaj zapadnonemške marke v odnosu do dolarja zrasel za 12,6 odstotka, tako, da bo dolar vreden 3,22 marke. V klubu desetih so se tudi sporazumno uvozno takso, ki so jo meseca avgusta Združene države enostransko uveljavile. Vzporedno z devalvacijo dolarja so sporazumno revalvirali nekatere druge valute, kar bodo prizadele države oz. vlade še uradno sporočile. Iz

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

21. Slovenski ples

ki bo v soboto 8. januarja 1972 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Sodelovali bodo:

- Kvintet bratov Avsenik iz Ljubljane
- Inštrumentalni trio „Kivado“ z Bleda
- Folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple

Slovenska prosvetna zveza

Vstopnice po 35 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni

Die Neuordnung der Gemeindestruktur in Kärnten

Stellungnahme des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten im Schreiben an das Amt der Kärntner Landesregierung

Da die Gemeinde mit ihrem politischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Funktionskreis tief in das Leben des Einzelnen und vor allem der Gemeinschaft eingreift, ist es verständlich, daß auch die slowenische Volksgruppe in Kärnten nicht an der geplanten Neuordnung der Gemeindestruktur achtlos vorübergehen kann. Der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten hat sich daher mit dem Amtsvorschlag des Amtes der Kärntner Landesregierung über die Neuordnung der Gemeindestruktur in Kärnten, soweit diese das Gebiet mit slowenischer und gemischter Bevölkerung betrifft, befaßt und erstattet hiezu nachstehende

Stellungnahme

Mag uns vielleicht verfassungsmäßig formell auch kein Recht zustehen, eine Stellungnahme abzugeben, weshalb uns offensichtlich der Amtsvorschlag offiziell auch nicht zur Äußerung übermitteln wurde, als Vertreter eines Großteiles der slowenischen Volksgruppe in Kärnten, die durch den Staatsvertrag 1955 international anerkannt und geschützt ist, erachten wir uns jedoch nicht nur berechtigt, sondern sogar verpflichtet, zu dieser so einschneidenden Neuordnung der Gemeindestruktur, soweit sie das Gebiet, in dem auch die slowenische Volksgruppe siedelt, betrifft, eine Stellungnahme zu erstatten und ersuchen das Amt der Kärntner Landesregierung, diese bei der endgültigen Neuordnung der Gemeindestruktur im erwähnten Gebiet zu berücksichtigen. In diesem Zusammenhang betonen wir, daß wir keineswegs zu den konkreten Plänen über einzelne Gemeindezusammenlegungen Stellung nehmen wollen, sondern zur geplanten Neuordnung grundsätzlich und zwar aus rechtlichen, geschichtlichen, gesellschaftlichen und wirtschaftlich-strukturbedingten und pädagogisch-psychologischen Gesichtspunkten.

Es erhebt sich zunächst rechtlich die Frage, ob gemäß Art. 7 des Staatsvertrages 1955 gebietsmäßige Änderungen der Verwaltungs-, Gerichts-, Schul- und anderen territorialen Einheiten auf dem Gebiet mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung überhaupt zulässig sind, wenn die Gefahr besteht, daß der ethnische Charakter und die ethnische Zusammensetzung dieser Einheiten oder die Minderheitenrechte der Bevölkerung dadurch gefährdet werden. Wenn auch der deutsche Wortlaut des Staatsvertrages ausdrücklich von Verwaltungs- und Gerichtsbezirken spricht, so ist doch nicht zu übersehen, daß der französische Text ganz allgemein von Verwaltungs- und Gerichtseinheiten spricht und somit keineswegs dezidiert nur die tatsächlich gegebene Verwaltungseinheit zu verstehen ist.

Aber abgesehen davon darf die Neuordnung der Gemeindestruktur sicherlich nicht gebietsmäßige Änderungen in der Richtung vornehmen, daß bisher zum zweisprachigen Gebiet zählende Gemeinden mit Gemeinden außerhalb dieses Gebietes vereinigt werden, wie dies im Falle der Gemeinde Egg bei Hermagor und nach der zweiten Variante auch mit Maria Gail und Viktring vorgesehen ist, oder umgekehrt wie im Falle der Gemeinde Pustriß, die gebietsweise zum Teil zum zweisprachigen Gebiet kommen soll. Solche Änderungen sind jedenfalls bedenklich.

Der Umfang des Gebietes mit slowenischer und gemischter Bevölkerung, welche Bezeichnung im Staatsvertrag 1955 vorkommt, gründet sich nämlich auf die Ergebnisse der Volkszählung aus dem Jahre 1910 und umfaßt das geschlossene Gebiet aller jener Gemeinden, in denen nach dieser Zählung wenigstens 15 % der gemeldeten Bevölkerung die slowenische Umgangssprache angaben (Viktring und St. Thomas), im übrigen waren aber in fünf Grenzgemeinden ungefähr 40 % (zwischen 39 und 49,4 %) der Bevölkerung mit slowenischer Umgangssprache, in allen übrigen Gemeinden dieses Gebietes aber war eine solche Bevölkerung mehrheitlich. Die Ergebnisse der Volkszählung 1910 sind nämlich insofern von Bedeutung, weil es sich um die letzte Volkszählung handelte, in der lediglich die sprachlichen Kriterien maßgebend waren. Bei allen späteren Volkszählungen wurde nämlich die sprachliche Zugehörigkeit in der Propaganda mit anderen Kriterien politischer Natur verbunden, so daß sie kein wirkliches Bild der sprachlichen Stärke der slowenischen Volksgruppe mehr zeigen konnten. Neben den Volkszählungsergebnissen aus dem Jahre 1910, die vor allem von jugoslawischer Seite vorgebracht wurden, war bei der Festlegung des Gebietes mit slowenischer und

gemischter Bevölkerung andererseits die Verordnung über das zweisprachige Schulwesen vom Oktober 1945 maßgebend, auf die sich die österreichischen Vertreter bei den Staatsvertragsverhandlungen immer wieder beriefen und betonten, daß diese den Kärntner Slowenen die sprachlichen Rechte in der Volksschule sicherl. Auf diese Weise waren vor dem Abschluß des Österreichischen Staatsvertrages und bei diesem die Vorstellungen über den Umfang des Gebietes mit slowenischer und gemischter Bevölkerung in Kärnten, welche Bezeichnung im Staatsvertrag gebraucht wird, deutlich und einheitlich und war und ist im Sinne der Versteinerungstheorie dieses Gebiet somit auch heute in den damaligen Grenzen zu verstehen.

Der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten erachtet es auch deswegen für notwendig, zur geplanten Neuordnung der Gemeindestruktur Stellung zu nehmen, weil nach den geschichtlichen Erfahrungen bisher jede Änderung der Gemeindestruktur zum Schaden des Anteiles der slowenischen Bevölkerung in den betreffenden Gemeinden erfolgte, soweit dies nicht überhaupt der Hauptzweck der einstigen Änderungen war. Hier einige Beispiele: Der Herausnahme der Kat.-Gem. Velden vor 1890 aus dem damaligen größeren Gemeindege-

biet folgten ein Aufschwung des Anteiles der Bevölkerung mit deutscher Umgangssprache von 15,1 % auf 65,8 % und ein Rückgang des Anteiles der Bevölkerung mit slowenischer Umgangssprache von 84,9 % auf 34,2 Prozent; bei der Errichtung der selbständigen Gemeinde Maria Wörth gab es zwischen 1899 und 1900 eine ähnliche Entwicklung, das heißt eine Verminderung der Bevölkerung mit slowenischer Umgangssprache und ein Anwachsen der Bevölkerung mit deutscher Umgangssprache um ungefähr 50 Prozent der gesamten Bevölkerung; mit ähnlichen, wenn auch weniger prägnanten Änderungen zum Vorteil der deutschsprachigen Bevölkerung waren auch die Verselbständigung der Gemeinde Rosegg, die Trennung von Unterloibl und Windisch-Bleiberg und die Trennung der Gemeinde Haimburg und St. Peter am Wallersberg verbunden. Bei allen diesen Änderungen zeigen sich die Folgen im verstärkten Anteil der Bevölkerung mit deutscher Umgangssprache bei der nächsten Volkszählung in einer von diesen Gemeinden.

Die Neuordnung der Gemeindestruktur,

vor der wir nun stehen, darf die Tradition oder Tendenz solcher Art nicht beinhalten, weil dies eine unmittelbare Verletzung der Bestimmungen des Art. 7 des Staatsvertrages von Wien darstellen würde. Sicherlich hätte die geplante Eingemeindung des überwiegenden Teiles der Gemeinde Egg in die Stadtgemeinde Hermagor solche Folgen, wobei es sich in diesem Falle nicht nur um die Vereinigung einer Gemeinde innerhalb des Gebietes mit slowenischer und gemischter Bevölkerung mit einer Gemeinde außerhalb dieses Gebietes handeln würde, sondern um die Vereinigung von zwei Gemeinden, die trotz ihrer Nähe in kirchlicher und verwaltungsmäßiger Hinsicht schon seit dem Mittelalter immer getrennt waren.

Wir führen hier nur ein solches Beispiel an und wollen keineswegs behaupten, daß derlei Absichten bei der geplanten Neuordnung der Gemeindestruktur überhaupt eine Rolle gespielt haben. Wir wollen hier in unserer Stellungnahme auch keineswegs eine genaue Analyse aller solcher und ähnlicher Beispiele anführen. Uns geht es grundsätzlich nur um den Hinweis, daß selbst ungewollte derartige Veränderungen durch die Neuordnung erfolgen könnten, da die bisherigen Änderungen der Gemeindestruktur in der Geschichte überaus klar diese Tendenz aufweisen, gegen die sich die slowenische Volksgruppe bei der geplanten Neuordnung der Gemeindestruktur schützen und absichern will und muß.

Wir verschließen uns keineswegs der Notwendigkeit einer Neuordnung, die ja die gewaltige gesellschaftspolitische Veränderung der Kärntner Landschaft geradezu fordert. Wir sind uns bewußt, daß die alte klassisch-statische Agrarstruktur in Auflösung und eine neue, moderne mobile und industrielle Konsumgesellschaft in Bildung begriffen ist. Die

teil seines Lebens außerhalb seines ständigen Wohnsitzes verbringt, muß auch in der Neuordnung der Gemeindestruktur und der Schulstandorte die volle Gleichberechtigung der Slowenen sowohl am Orte ihres ständigen Wohnsitzes als auch in den Orten, in denen sie beschäftigt sind, wo sie sich schulen, wo sie ihre Einkäufe besorgen und ihre Produkte verkaufen und wo sie schließlich einen Teil ihrer Freizeit verbringen, also vor allem in den neuen Gemeindezentren, gewährleistet sein. Weil die Kärntner Slowenen zudem den Großteil dieser Lebensfunktionen auf dem gesamten Gebiete mit slowenischer und gemischter Bevölkerung erfüllen, sind wir der Meinung, daß — sollen die Slowenen weiterhin als positiver Bestandteil der Gesellschaft in deren weiteren Entwicklung Berücksichtigung finden — ihnen auch in der neuen Struktur, also auch in den neuen zentralen Orten die volle sprachliche und sonstige Gleichberechtigung gewährleistet sein muß. Es darf also die Neuordnung keineswegs dazu führen, daß die Slowenen wiederum in die Peripherie gedrückt und aus dem gesellschaftlichen Leben ausgeschlossen werden. Wesentliche Vorbedingungen dazu jedoch sind, daß der slowenischen Volksgruppe nach der Durchführung der Neuordnung der Gemeindestruktur und nach der vollzogenen Änderung der Schulstandorte auch in den neuen Zentren ihre Eigenart und ihre Rechte als Minderheit anerkannt werden. Dies erscheint jedoch nur dann gewährleistet, wenn schon vor der Neuordnung der Gemeindestruktur der Artikel 7 des Staatsvertrages 1955 im gesamten Gebiete mit slowenischer und gemischter Bevölkerung zur Gänze durchgeführt wird.

Nicht zuletzt sind alle diese Gesichtspunkte besonders bei der Änderung der Schulstandorte, aber auch bei der Schaffung der neuen politischen Zentren mit ihren wirtschaftlichen und kulturellen Funktionen im Hinblick auf die heute so sehr betonte bildungsmäßige Chancengleichheit zu berücksichtigen. Wir weisen in diesem Zusammenhang auf die neuesten Forschungsergebnisse des bekannten Sprachtheoretikers Universitätsprofessor Dr. Wolfgang Pollak vom Romanistischen Institut der Universität Wien von „der Sprache als Bildungsbarriere“. Dieser anerkannte Fachmann hat wissenschaftlich nachgewiesen, daß Kinder der sozialen Unterschiede nicht nur aus finanziellen Gründen auf ihrem Bildungsweg benachteiligt sind, sondern vielleicht noch viel mehr wegen ihres niedrigen Sprachniveaus und der dadurch bedingten mangelnden Ausdrucksfähigkeit. Um wieviel mehr gilt dies bei Kindern einer sprachlichen Minderheit! Wir können daher nicht umhin, im Zusammenhang mit der geplanten Änderung der Schulstandorte und der Auflösung einzelner kleinerer Schulen auch auf diese wissenschaftlichen Erkenntnisse besonders aufmerksam zu machen und zu fordern, daß dieser sprachlichen und allgemeinen pädagogisch-psychologischen Seite bei den organisationalen und standortmäßigen Änderungen der Minderheitenschulspengel eingehend Rechnung getragen wird.

Jede weitere Hintansetzung und Einschränkung der Gleichberechtigung der Kärntner Slowenen und der slowenischen Sprache in diesem Gebiet würde nämlich die weitere gesellschaftliche und wirtschaftliche Entwicklung dieser Volksgruppe gefährden, ohne daß diese dafür verantwortlich gemacht werden könnte. Dies ist eine Folgeerscheinung der sozialdemographischen Struktur bei den Kärntner Slowenen, die den Charakter einer mobilen Industriegesellschaft annimmt, d. i. einer solchen Gesellschaft, die im Interesse ihrer eigenen Entwicklung eine Hintansetzung und Benachteiligung nicht mehr ruhig zulassen bzw. dulden kann. Die Nichtbeachtung dieser Grundsätze bei der geplanten Neuordnung würde daher zwangsläufig zu einer unerfreulichen und unerwünschten Verschärfung der Lage führen, was dem friedlichen Zusammenleben im Lande und der weiteren demokratischen Entwicklung keineswegs zweckdienlich sein würde.

Wir erwarten daher eine positive Bedachtnahme auf diese unsere Ausführungen.

Antwort des Landesamtsdirektors von Kärnten

vom 6. Dezember 1971, Zl. LAD-85/2/18/71

Ihre mit 9. 11. 1971 datierte „Stellungnahme zum Amtsvorschlag des Amtes der Kärntner Landesregierung über die Neuordnung der Gemeindestruktur in Kärnten“ ist beim ho. Amte eingelangt.

Ohne auf die hierin zum Ausdruck gebrachten rechtlichen Theorien und politischen Überlegungen, die übrigens vom ho. Amte in wesentlichen nicht geteilt werden können, näher einzugehen, darf im übrigen grundsätzlich folgendes festgestellt werden:

Zu der geäußerten Besorgnis, daß durch die Gemeindestrukturreform allenfalls Rechte der Minderheit in Kärnten beschränkt werden könnten, ist festzustellen, daß das Aufgabengebiet „Minderheitenwesen“ nach den Kompetenzbestimmungen unserer Bundesverfassung (gestützt auf ein diesbezügliches Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes) in die ausschließliche Zuständigkeit des Bundes fällt und daß daher Minderheitenangelegenheiten — soweit die gesetzlich zu regeln sind — nur mit Bundesgesetzen geregelt werden können. Die ausschließlich aus Gründen struktur- und wirtschaftspolitischer Natur erfolgende Gemeindestrukturreform fällt jedoch in die Kompetenz des Landes und es ist festzuhalten, daß der Landesgesetzgeber weder die verfassungsmäßige Möglichkeit und noch weniger die Absicht hat, in diesem Zusammenhang die Rechte der slowenischen Minderheit in Kärnten irgendwie zu beeinträchtigen.

auf den Grund und Boden gebundene und räumlich-statische Agrarbevölkerung mit der in sich verschlossenen autarkischen Wirtschaft wird immer geringer. An die Stelle dieser Art der Bevölkerung bekommt auch in Südkärnten die moderne sozial- und räumlich mobile Gesellschaft ein immer stärkeres Übergewicht.

Während nämlich in der Agrargesellschaft der Mensch den Großteil seines täglichen Lebens im Orte seines ständigen Wohnsitzes verbrachte, ist der Mensch in der heutigen Industriegesellschaft in ständiger Bewegung. Seine Ansprüche nach einem besseren Arbeitsplatz, nach besseren Konsumgütern, nach einer besseren Bildungsmöglichkeit und auch einer fruchtbareren Ausnutzung der Freizeit wachsen parallel mit der gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Entwicklung. Alles dies bewirkt, daß der Mensch den größeren oder kleineren Teil seiner Lebensbedürfnisse durch ständige tägliche oder wöchentliche Bewegung im Raum fern von seinem Heim decken bzw. befriedigen muß.

Well aber unser Mensch heute den Groß-

Lepa kulturna prireditev „Bisernice“ v Celovcu

Da slovensko prosvetno društvo lahko z uspehom deluje tudi v Celovcu, je dokazalo SPD „Bisernica“, ki je v kratkem času priredilo že drugo kulturno prireditev v Celovcu. Še dobro nam je v spominu literarni večer na katerem smo imeli priložnost slišati in spoznati koroške literarne ustvarjalce.

Prejšnji četrtek pa je SPD „Bisernica“ v Celovcu ponovno vabilo v dijaški dom Slovenskega šolskega

društva v Celovcu, kjer je priredilo zanimivo predavanje primarija dr. Jurija Zalokarja, ki je govoril o psihologiji raznarodovanja. Predsednik „Bisernice“ dr. Jožko Buch je na tem večeru lahko pozdravil številne obiskovalce, med njimi tudi precej mladine, ki so prišli da bi slišali izvajanja referenta. Že iz naslova predavanja, je bilo razvidno, da bomo slišali nekaj, kar se neposredno tiče našega človeka, naše narodne skupnosti. Tu se ne bomo spuščali v podrobnosti predavanja, ker tega tudi ne moremo, saj je referat bil zelo obširen. Lahko pa trdimo, da je sleherni poslušalec predavanja spoznal, s katerimi težavami se kot pripadnik manjšine srečuje v vsakdanjem življenju. Te besede zvenijo sicer nekam čudno, saj bo marsikdo mislil, da mu tega ni treba posebej pripovedovati. Lahko pa trdimo nasprotno, da je potrebno, da smo iz ust strokovnjaka slišali kakšnih metod in načinov se večina poslužuje, da bi čimprej potujčila našo deželo. In s tem smo tudi že pri jedru

našega plašnega obnašanja, ki razkriva naš narodni položaj, povzročen s strani raznarodovalnih elementov, ki so pri nas na delu. S tem pa ne moremo povedati, da je iz ust predavatelja vodila misel na brezup, marveč ugotovitev, da prav zdaj ni vzroka misliti na resignacijo, ampak, da je napočil čas našega narodnega osveščanja. Da je to v prvi vrsti odvisno od nas samih, ni treba posebej naglašati. To je pokazala tudi sledeča diskusija, namreč, da je treba samo začeti in sicer z zgledom naših vodilnih osebnosti, ki imajo vpliv na slovenskega človeka in ki tudi v nemški javnosti stojijo na merodajnih položajih, nenazadnje pa tudi od vsakega posameznika, kajti prav v tem je naša moč, ki je, ko je pokazala zgodovina, fašizem ni mogel zlomiti.

Prepričani smo, da bo SPD „Bisernica“ tudi v prihodnje prirejala še vrsto tako vabljivih prireditev. Zadnji dve sta pokazali, da se tudi v Celovcu živče Slovence da pritegniti h uživanju naše prosvete.

MED NOVIMI KNJIGAMI:

Valentin Polanšek - KARANTANSKE

Valentin Polanšek je pred leti pri domači založba Drava izdal svojo prvo pesniško zbirko „Grape in sonce“ in se tako z zaokroženim pesniškim snovanjem predstavil javnosti. Njegova zbirka je na Koroškem bila toplo sprejeta, saj je bil za Milko Hartmanovo prvi mlajši koroški pesnik, ki je v literarni dejavnosti med koroškimi Slovenci dal novo pobudo.

Čeprav je medtem minulo skoraj že deset let, Valentin Polanšek s svojim literarnim ustvarjanjem ni miroval, nasprotno. V teh letih je intenzivno pisal in eden izmed njegovih literarnih dosežkov minulega obdobja je njegova nova pesniška zbirka „Karantanske“, ki jo je pred kratkim izdal pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani. Takole je založba pesnika Valentina Polanška med drugim predstavila: Polanšek pomeni več kot samo dejanje rodoljubne poezije. To ni le tisto, kar meni kritik Mitja Me-

ko bi rekli, da najdemo v njih nekaj tistega prvinsko-ljudskega, ljudskobardskega: saj to so tiste strune, preprosto življenjsko optimistične, ki so danes kakor anahronistične, mogoče že etnografsko muzejske, toda: neke so še kraji, ki porajajo take barde — jih ne samo porajajo, temveč jih tudi želijo, jih jemljejo za svoje, ker jih potrebujejo. In — saj to ni samo slovenska Koroška, to je kar cela naša preljuba domovina, ta folklorno zanimiva krpa zemlje, le tu in tam preveterna z „modernimi tokovi“ sodobnega kulturnega sveta, ki pa grede samo površno preko nas, mimo naše eksistencialno pogojene samozaverovanosti, tudi ozkosti in omejenosti v nekem smislu. Da, v celi naši domovini, onstran in tokraj Karavank, je primeren vrt za gojitev takih cvetk, so (še vedno) sprejemljiva tla za to vrsto pesniško povedane življenjske modrosti, ki resda v literarnih znanostih našega časa ne

SLOVENSKA MLADINA

prireja tudi letos za člane in prijatelje **smučarski tečaj**

pri Lapšu v šentjanških Rutah, in sicer v dneh od 3. do 6. januarja 1972.

Smučarski tečaj bo pod strok. vodstvom prof. Antona Malleja. Cena za prenočišče in polno oskrbo bo znašala 65 šil. na osebo in dan. Za plačilo žičnice na Rutah bodo na razpolago vozovnice po znatno znižani ceni. Za tečaj je potrebna ustrezna smučarska oprema.

V večernih urah se bomo pomenili o aktualnih vprašanjih in tudi za družabnost bo v zadostni meri poskrbljeno. Ogleдали si bomo tudi film o smučanju.

Udeleženci smučarskega tečaja se bomo zbrali v ponedeljek 3. januarja ob 9. uri dopoldan v gostilni Tišler v Št. Janžu v Rožu.

Prijave za smučarski tečaj bomo sprejeli najkasneje do 30. 12. 1971 pismeno ali telefonsko na naslov:

Slovenska mladina, Gasometergasse 10/I, 9020 Celovec
tel. (0-42-22) 85-6-24

O d b o r

jak v spremni besedi na zavihu ovitka: Kjer se poraja slovenska pesem, tam živi tudi duh narodne trdoživosti. Vsekakor je to res in moramo biti samo veseli, da so se končno znova odprli izviri duhovne biti slovenskega koroškega človeka, da smo spet začutili utrip tega dela naše domovine, čeprav je ta utrip po večini tako bridek, da ostanemo spričo njega samo nemi in presunjeni... Ne ti verzi, ki jih tu srečujemo, so nekaj več. Lah-

pomenijo novosti, so pa le pristni življenjski sok, so izraz resnice, ki jo živimo, ki je naša potreba, ki nam (še vedno — zakaj danes ne?) lahko pomeni vsakdanji kruh in tudi pogled skozi vso to džunglo našega „tako zapletenega življenja“ — kot imamo navado reči.

Valentinu Polanšku k izidu te njegove druge pesniške zbirke čestitamo in bomo knjigo, čim jo bomo dobili v recenzijo, posebej ocenili.

3. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

OD 27. DO 29. DECEMBRA 1971
V DELAVSKI ZBORNICI V CELOVCU, PREDAVALNICA I

S P O R E D :

PONEDELJEK, 27. decembra:

8.30: OTVORITEV

BOGO GRAFENAUER:

Mitologija koroške zgodovine pri Slovencih in Nemcih

11.30:

Otvoritev razstave periodičnega tiska koroških Slovencev

14.00:

NACE ŠUMI:

O regionalnem in nacionalnem v likovni umetnosti

BREDA POGORELEC:

Različne plasti slovenskega jezika na Koroškem

TOREK, 28. decembra:

8.30:

ANDREJ MORITSCH:

Socialnogeografski razvoj katastrske občine Št. Pavel na Zilji v preteklih 150 letih

RAZISKOVALNI KOLEKTIV:

(August Brunnik, Teodor Domej, Janko Malle, Jože Messner, Mirko Messner, Vida Obid, Štefan Pinter, Valentin Sima, Kristijan Schellander, Marjan Sturm, Lojze Wieser, Vinko Wieser):

Socioekonomska in prostorska analiza južne Koroške na primeru štirih vasi

14.00

VLADIMIR KLEMENČIČ-PAVEL APOVNIK:

Združenje občin na dvojezičnem ozemlju Koroške

20.00:

Literarni večer v Modri dvorani Doma glasbe

SREDA, 29. decembra:

8.30:

JOŽE KORUZA:

Bukovniki in bukovištvo. Poizkus nove opredelitve

JANEZ HÖFLER:

K umetnostnozgodovinski interpretaciji beljaškega slikarskega kroga v 15. stoletju

MIRKO JUTERŠEK:

Sodobni likovni umetniki na Koroškem

14.00:

Delo v strokovnih krožkih:

1. Zgodovinsko-sociološki krožek
2. Jezikovno-literarni krožek
3. Umetnostni krožek

Koroški Slovenci ponovno v ljubljanski TV

Pred nedavnim smo poročali o oddajah ljubljanske televizije, ki jih je v zadnjem času posvetila koroškim Slovencem. Sinoči je tudi oddaja „Četrtekovi razgledi“ bila posvečena našemu človeku in sicer v Podjuni. V tej oddaji so bili predstavljeni kmetje iz Podjune, točno štiri družine in sicer Kuežnikova v Dobu, Partlova v Bistrici pri Šmihelu ter Hudlova in Gregorčičeva iz Globasnice.

V pogovorih, ki jih je z imenovanimi družinami imela Jovita Podgornikova, ki je oddajo tudi vodila, so

bili nakazani problemi slovenskega kmeta in kmetijstva v Podjuni sploh. V oddaji pa je bil tudi predstavljen pevski zbor v Globasnici in je s svojimi domačimi pesmimi prispeval kulturni del k oddaji.

Strinjamo se z ugotovitvijo v napovedi te oddaje, da z dvema obiskoma ljubljanske televizije na Koroškem še daleč niso mogli povedati vsega, kar bi imeli povedati o koroških Slovencih. Zato smo prepričani, da nas bodo njeni uredniki še kdaj obiskali.

KULTURNE DROBTINE

● V prvih 15 letih po drugi svetovni vojni je v Jugoslaviji izšlo skoraj 11.000 prevedenih knjižnih enot s skoraj 800 ponatisi. Knjige so bile v jezike jugoslovanskih narodov in narodnosti prevedene iz 29 tujih jezikov, medtem ko so bila dela jugoslovanskih avtorjev prevedena v 14 drugih jezikov, število prevedenih avtorjev je znašalo skoraj 4000, med katerimi je bilo 800 domačih, torej prevodi jugoslovanskih pisateljev v jezike jugoslovanskih narodov in narodnosti.

● Pred nedavnim so v Celovcu predvajali vrsto priznanih inozemskih celovečernih in kratkih filmov, ki so jih prej gledali na Dunaju v okviru tradicionalnega filmskega tedna „Viennale“. Letos je bil spored „Viennale“ prvič predvajan tudi v Celovcu, ki je s tem imel edinstveno priložnost, da spozna vrhunske dosežke mednarodne filmske ustvarjalnosti. Celovški filmski teden je priredil kulturni urad celovške občine v sodelovanju z ustanovo „Dobri film“.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli

V A B I L O
na

PRIREDITEV LJUDSKIH PLESOV

ki bo v nedeljo 26. decembra 1971, na Štefanovo ob 14. uri v farni dvorani v Železni Kapli.

To prireditev bomo ponovili na željo vseh, ki zadnjič niso imeli možnosti, da bi videli naše mlade folkloriste in vseh tistih, ki jih bodo radi prišli ponovno gledat.

Vaše udeležbe se v naprej veseli
o d b o r

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah

V A B I L O

na pevski koncert, ki bo na Štefanovo, dne 26. decembra 1971, ob 3. uri popoldne pri Adamu v Svečah.

Poje komorni zbor „ANTON TOMAŽ LINHART“ iz Radovljice.

Pevsko srečanje naj utrjuje dobrososedske odnose med prebivalci tustran in onstran meje.

Na koncert prisrčno vabi
o d b o r

Delegacija ZKP pri novem generalnem konzulu v Celovcu

Prejšnji četrtek je petčlanska delegacija Zveze koroških partizanov pod vodstvom njenega predsednika tovariša Karla Prušnika-Gašperja obiskala novega jugoslovanskega generalnega konzula tovariša Bojana Lubeja v prostorih generalnega konzulata SFRJ v Celovcu.

Predsednik Zveze koroških partizanov je v imenu delegacije želel generalnemu konzulu in njegovi ženi prijetno bivanje med koroškim ljudstvom ter izrazil željo, da bi novi generalni konzul pozorno spremljal delo in prizadevanje Zveze koroških partizanov, ki je tradicionalna nositeljica boja proti nacistični ideologiji na Koroškem in hkrati dosledna borka za socialne pravice koroških Slovencev. Nadalje je predsednik izrazil željo, da bi generalni konzul kot predstavnik nove Jugoslavije podprl prizadevanja koroških Slovencev za njihove pravice. Razgovor je potekal v prijaznem in tovariškem razpoloženju.

OBJAVA

Srečanje absolventov Slovenske gimnazije letnika '65 bo letos v ponedeljek, dne 27. decembra 1971, ob 20. uri v Volkskeller-Stüberl v Celovcu.

Misli ob praznikih

Pred nami so božični prazniki, čas notranjega miru, ki ga v teh dneh posebno občutimo. Na te praznike se ne veselijo samo otroci, temveč tudi odrasli in starejši ljudje. Zlasti slednji se veselijo na obisk svojih dragih, ki živijo v tujini in po navadi vsaj za božične praznike pridejo domov. Mnogo pa je tudi ljudi, ki iz različnih vzrokov ne bodo mogli biti v krogu svojih družin. Nekateri vežejo službene dolžnosti, nekateri so spet tako oddaljeni od doma, da jim ni mogoče iti na pot. V takih primerih pa je človek še posebno prizadet, če ne more biti v krogu svojih. Ko tako razmišljamo o prihodnjih praznikih nas naš list „Slovenski vestnik“ nehoti spominja na veliko družino bralcev, naročnikov in sotrudnikov, ki imajo vsi eden in isti cilj, namreč da bi bil naš list tisti dejavnik, ki bo tudi v bodoče koristno služil slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Želeli pa bi tudi, da bi naše ljudstvo bolj ljubilo svoj tisk, ga širilo in mu ostalo zvesto. Na žalost se velika večina naših bralcev ne zaveda koliko dela in truda je potrebno predno izide list. Nekateri samo kritizirajo vsebino, ne čutijo pa potrebe, da bi ga tudi sami oblikovali. Veliko zanimivih dogodkov, ki so se dogajali v naši domovini, ni bilo zabeleženih, ker uredništvo o tem ni bilo obveščeno. Vendar pa moramo priznati, da naš list, kljub temu, da je po obsegu skromen, saj ima po navadi samo osem strani, pogostokrat stori za obrambo zapostavljenih več, kot časopisi, ki so bolj obširni in polni slik, ki pa služijo namenu raznarodovanja.

Ko tako razmišljamo o naši družini okoli Slovenskega vestnika izrekamo našo zahvalo vsem tistim, ki so kot naročniki, bralci in sodelavci izpričali svojo zvestobo našemu listu, hkrati pa se obračamo do vas s prošnjo in željo, da bi v bodoče z besedo in dejanji pomagali bogatiti naša skupna prizadevanja.

Katoliški delovni odbor prosi za naslednjo

OBJAVO

Duhovno srečanje slovenskih izobražencev bo od nedelje, 2. 1. 1972 18. ure do točka 4. 1. 1972, 13. ure v Tinjah. Znameniti psiholog, prof. dr. Anton Trstenjak iz Ljubljane bo razlagal človeka v njegovem naravnem in nadnaravnem bistvu. Skušal bo izobraziti in dijaštvu nakazati življenjsko pot v naši nemirni dobi. Vabljeni vsi, katerim se hoče teče duhovne hrane!

Prejšnji teden je obhajal profesor slovenske gimnazije ter pisatelj in prevajalec Janko Messner svojo petdesetletnico. Za to priložnost nam je dr. Pavel Zdove postal spis, ki ga v naslednjem v celoti objavljamo.

Uredništvo

Od Prežihovih dni pač ni nihče spregovoril Koroški in Slovencem to stran in on stran versajskih plotov tako kakor avtor Skurnih storij in Koroških razglednic. Vsakim posamič in vsem skupaj. In gledam jih, kako po prvem presenečenju prihajajo do sape in hitijo eni na škofijsko sinodo, drugi v deželni parlament — mazilit manjšino s ta slednjim oljem svete tolerance, tretji kašljajo po društvenih in redakcijskih sobah, ker se jim je zataknil južnokoroški grizljaj, četrti tam spodaj lovijo prijeme za oceno teh literarno nenavadnih in raznorodnih tekstov, katerih žolč in muko koroško nekateri razumejo kot še kar posrečen literarni „gag“, da se človek lahko celo pozabava, na poti od Figovca v Sestico.

Zgrešil bi zgornji naslov, če bi se hotel spustiti v literarno in jezikovna razglabljanja ali razpravljati o Messnerjevi na obe strani posredovalni vlogi v danih koordinatah (Prežihov Voranc, Samorastniki-Wildwüchslinge, Edvard Kardelj, Razvoj slovenskega nacionalnega vprašanja — Viertelung, sodobna slovenska lirika, Helmut Scharf idr.), suverenemu prevajalcu je dala slovenska literarna zgodovina visoko oceno. Tu tudi ni mesto za prikaz njegove izredne kulturne in narodnopolitične odzivnosti, ki se odraža v številnih ocenah knjig, gledaliških predstav in umetnostnih razstav. Prav tako tu ni mogoče niti orisati posebne sinteze razvitega intelektualizma in ljudskosti njegove osebnosti, ki se ji ne zdi zamalo, da bi pomagal dijakom pri uprizoritvi igre ali da sodeloval pri domačem prosvetnem društvu Edinost v Pliberku.

Zanima nas tu predvsem nonkonformistični narodnopolitični bojevnik Janko Messner, njegov odnos do koroškega vprašanja, nauk, ki nam ra-

Koroška gorska straža dobila pravico javnosti

Prejšnji teden je bil v deželnem zboru na predlog deželnega svetnika Schoberja sprejet zakonski osnutek, ki bo dal „Koroški gorski straži“ pravico javnosti. V kratkih obrisih je deželni svetnik Schober orisal zgodovino „Koroške gorske straže“ (Kärntner Bergwacht) in med drugim izjavil, da so od leta 1945 naprej „gorske stražarje“ imenovala okrajna glavarstva. Ker le-ti niso bili organizacijsko povezani, tudi niso mogli doseči svojega namena, da bi prevzeli vlogo uradnih pomožnih organov. Leta 1965 so se „gorski stražarji“ organizirali in ustanovili društvo „Koroška gorska straža“, ki je v tej obliki imela boljše možnosti razvoja. Tudi strokovna izobrazba gorskih stražarjev se je občutno izboljšala. V času, ko se varstvu okolja pripisuje vedno večji pomen, igra tudi delo „Gorske straže“ prav posebno vlogo, ki se odraža v skrbi za čistost narave in v skrbi za pravilen odnos do gorskih cvetic in živali. Vsa ta dejavnost društva je bila do sedaj več ali manj privatnega značaja in zato brez stvarnega učinka. S sprejetjem zakonskega osnutka, ki ga je predložil deželni svetnik Schober, bo „Koroška gorska straža“ dobila pravico javnosti. S tem se je dolgoletna želja te organizacije končno uresničila.

Z vedno bolj množičnim obiskom naših planin, pa se na žalost večja nevarnost onesnaženja okolja, nevarnost iztrebljenja gorskih cvetic in živali. Na tem področju bodo naši gorski stražarji imeli v bodoče mnogo opravka. Pri tem plemenitem delu pa jim želimo kar največ uspeha.

V Železni Kapli bodo zgradili novo zdravilišče

Osem kilometrov južno od Železne Kaple leži ob glavni cesti, ki se vije skozi romantično dolino Bele, vas Bela. Skozi le-to pelje tudi gorska cesta preko Jezerskega vrha v sosednjo Slovenijo.

V bližnji prihodnosti pa se bo v

Borovlje

Prejšnji teden 15. decembra je nadzorni svet Avstrijskih dravskih elektrarn dokončno sklenil, da bodo v bližini Borovelj zgradili novo elektrarno, ki bo predzadnji člen v verigi načrtovanih elektrarn na Dravi. Zmogljivost elektrarne bo znašala 76 MW in bo letno proizvajala 336.000.000 kWh. Nova elektrarna bo začela obratovati 1. aprila 1975.

Zastopnik deželnega glavarja Erich Suchanek, je na zgoraj omenjenem zasedanju nadzornega odbora izjavil, da se hoče tudi KELAG z petdesetimi odstotki udeležiti na projektu nove elektrarne. Gradbeni stroški bodo znašali približno eno milijardo šilingov. Od te vsote bo leta 1972 že 200 milijonov investiranih.

Beli mnogo spremenilo. V načrtu je izgradnja modernega zdravilišča „Carinthia“, ki ga hoče uresničiti občina Železna Kapla-Bela. Gradnja tega zdravilišča bo stala predvidoma 9 milijonov šilingov. Za začetna dela je občina bila prisiljena najeti 3,5 milijona šilingov posojila pri deželni hipotečni zavodu. Z dograditvijo tega zdravilišča se bo tujski promet v Železni Kapli znatno povečal. Tudi deželni glavar Sima se je o namenu gradnje tega zdravilišča pohvalno izrazil in je prepričan, da bo ta projekt znatno izboljšal gospodarski razvoj v dolini Bele. Novo Zdravilišče ne bo samo finančno krepilo občino, temveč tudi utrdilo tujsko prometno gospodarstvo na tem delu južne Koroške.

ČESTITAMO

Peter Travnik iz Borovelj je 22. decembra tega leta na Karl-Franzens-univerzi v Gradcu promoviral za doktorja medicine.

K uspešno zaključenemu študiju mlademu doktorju iskreno čestitamo.

ste iz njegovih umetniško oblikovanih storij in pričevanj kakor tudi iz številnih njegovih duhovitih polemik. Zanima nas tu njegovo sporočilo ljudstvu pod mostom dobrososedskih odnosov, klošarskemu delu slovenskega naroda! Skjaj v Skurni storiji — predsednik hranilnice in posojilnice, poverjenik Družbe sv. Mohorja, čehmošter in sploh zgled fari — je gogoljevsko karikirana podoba tipičnega predstavnika konservativnega koroškega slovenstva, oblastem brezpogojno vdanega, politično neosveščena, le v božjo pomoč upajočega in propadajočega. Še bolj po-

Zapisek spod mosta

Janko Messner - Petrov
petdesetletnik

razno se v resničnih razsežnostih, v verskonarodno-kulturni manifestaciji („Filzhammer & Co.“) razkrivajo poteze tega neživiljenjskega mračnjštva. Sklicevanje na značajnost in pozivanje k zvestobi narodu itd., ki ne upošteva socialno-ekonomske osnove celotnega vprašanja, je zelo podobno coprnikiškemu zaklinjanju. Na vseh takšnih prireditvah zmirom znova oznanjana modrost „Kakor dolgo bo naš rod prepeval, bo živel“ je enakovredna prebrisanosti logiki ljudskega stavka „Do smrti bomo že živali“. Avtentično, dejavno, odgovorno, pristno krščanstvo ne zamegljuje pogleda v socialne in ekonomske razmere, ne preprečuje političnega osvoboditve. To dela tista cerkvena ideologija, ki se skozi stoletja udinja oblastnikom, vladajočim sistemom in razredom. Ta ideologija potencira koroškemu Slovencu vcepjen fatalizem in družbeni pasivizem, ga drži v brezpogojni pokorščini in vdanem prenašanju socialnih in nacionalnih krivic. „Bolezen sama pride in sama gre“, pravi koroški ljudski rek. Izkoriščanje, zapostavljanje in vsake vrste zlo ne pride samo in še manj, da bi samo šlo. Gotovo ni

naključje, da je prav pesem „Rož, Podjuna, Zila... narod moj trpin“ takoj „ponarodela“ in postala himna koroškemu Slovencu, saj ustreza njegovemu češčenju Trpljenja bolj kakor druge. Messnerjev odnos do vsakršnih ideologij je kritičen, kritičen tudi do konkretnih pojavnosti „socializma“. O tem priča marsikatera špičasta naslov etabliranih socialistov, nemških in slovenskih. „Brez socializma v narodnopolitičnih stvarih koroških Slovencev ne bo napredka. To velja za ljubljansko vlado in za celovško oz. za beograjsko in dunajsko.“ Kdo bi znal deliti družbeno kritične klofute bolj spretno? Da se koroška socialdemokracija ni že docela osmradila, se ima zahvaliti tudi pisanju ljudi kakor Janko Messner. Zanj so politično in družbeno osvoboditve, razkrivanje zatiralnega sistema in birokratizma, aktiven odpor in borba proti vsem oblikam zapostavljanja in z vsemi oblikami sodobnega političnega boja nepogrešljiva sredstva pri uveljavljanju počlovečene družbe in pri prizadevanju za narodno samouresničitev. Razvoj mu daje prav. Petnajst let zalagata ZSO in NSKS deželne in državne arhive s prošnjami in peticijami. Vse pa kaže, da so bile potrebne napisne akcije, ker se je šele zdaj začelo svitati odgovornim dejavnikom, da bo le treba nekaj napraviti glede dvojezičnih napisov. Tistim, ki so se ob ljudskem štetju uprli nacionalni diskriminaciji, so oblasti obljubljale 30.000.— šil. kazni in več mesecev ječe. Potekel je rok treh mesecev, zgodilo pa se ni nič. Političnega šola koroških Slovencev se nadaljuje in napreduje.

V tem procesu političnega, socialnega, narodno kulturnega prebujanja koroškega Slovenca ima Messnerjeva družbeno kritična, nonkonformistična polemika kakor tudi umetniška beseda brez dvoma svojo zgodovinsko pomembno vlogo. Tudi v tem pogledu, če smem variirati stavek iz neke polemike z ljubljanskimi nihilisti-absurdisti, Janko Messner ne prihaja iz NICA in ne gre v NIC. Pisatelju želimo zdravja in še mnogo uspehov.

Pavel Zdove

Prijetne praznike in uspešno novo leto

VSEM ČLANICAM IN ČLANOM. SODELAVCEM, PRIJATELJEM IN SOMISLJENIKOM

ž e l j o

Slovenska prosvetna zveza Zveza slovenskih žena
Zveza koroških partizanov Slovenska kmečka zveza
Slovensko šolsko društvo Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska mladina Slovenska fizikturna zveza
Slovensko planinsko društvo

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

Dobitniki literarnih nagrad SPZ določeni

Kot znano je Slovenska prosvetna zveza pred letom dni razpisala literarni natečaj v skupnem znesku 14.000 šilingov. Pri natečaju je sodelovalo lepo število avtorjev, kar je zgovorno potrdilo, da je Slovenska prosvetna zveza s tem dosegla svoj namen, namreč, da pospešuje literarno dejavnost med koroškimi Slovenci.

V pečlanski žiriji so sodelovali literarni kritik Mitja Mejak iz Ljubljane, dr. Janez Rotar iz Maribora, prof. Schnabl iz Celovca, učiteljica Pepca Weiss iz Pliberka in pesnik Andrej Kokot iz Celovca.

Člani razsodišča so se v ta namen dvakrat sestali v Celovcu. Na prvem sestanku so si razdelili poslana dela, izvolili predsednika žirije ter določili termin za prihodnjo

sejo. Medtem pa je vsak član razsodišča imel polne roke dela, saj ni le moral prebrati vsa poslana dela, ampak je moral priti tudi do svoje ocene o posameznem delu. V petek 17. decembra so se člani razsodišča ponovno sestali in po temeljitem razgovoru in skupni presoji posameznih del prišli do sklepa, da se za prozo podeli samo prva nagrada, medtem ko se za poezijo poleg prve podelita še dve drugi nagradi. Po glasovanju o posameznih poslanih delih je predsednik žirije prof. Schnabl odprl kuverte s šiframi pod katerimi so posamezna dela bila poslana in ostalim članom razsodišča razglasil prava imena nagrajenih avtorjev.

1. Nagrado za prozo v znesku šil. 5.000.— prejme Florijan Lipusch za roman „Zmole dijaka Tjaža“. Druga nagrada za prozo ni bila podeljena.

1. Nagrado za poezijo v znesku šil. 5.000.— prejme Valentin Polanšek za pesniško zbirko „Odmev radosti“.

2. Nagrado za poezijo v znesku šil. 2.000.— prejme Milka Hartman za pesniško zbirko „Let spomini“.

2. Nagrado za poezijo v znesku šil. 2.000.— prejme Gustav Janusch za pesmi.

Na predlog razsodišča bo podelitev nagrad na proslavi slovenskega kulturnega praznika Slovenske prosvetne zveze v februarju 1972. Takrat bo objavljena tudi utemeljitev o podelitvi posameznih nagrad. Nagrajencem literarne nagrade Slovenske prosvetne zveze iskreno čestitamo. Pravitako pa velja naše priznanje SPZ, ki je v svoj letošnji kulturno-prosvetni načrt vključila tudi literarni natečaj. Prepričani smo, da bo SPZ tudi v bodoče skrbela za pospeševanje slovenske literarne ustvarjalnosti na Koroškem.

Katoliško prosvetno društvo Šmihel nad Pliberkom vabi vse prijatelje lepega petja na

KONCERT

Gostuje mešani zbor SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni. Koncert bo na Stefanovo, 26. decembra 1971 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmihelu.

DR. TONE FERENC:

Predzgodovina

neke „znanstvene“ ustanove

(3. Nadaljevanje)

3. *Naloga geografa:* Nujen primerjalni prikaz sodobnih naselitvenih razmer in naselitvenih oblik, prikaz prometnih in gospodarskih razmer dežele s posebnim upoštevanjem zgodovinskega poteka; raziskava in prikaz rasne sestave prebivalstva in zgodovinsko pojasnilo k temu. Dela z drugih področij geografije, geologije, morfologije in klimatologije.

4. *Naloga etnografa:* Raziskava oblik naselbin in hiš, predmetne ljudske umetnosti, rodovnih življenjskih in letnih šeg in navad, oblik ljudskega izročila.

5. *Naloga germanista:* Raziskava nemških narečij v Sorici in Kočevju. Pomembno delo v zvezi s slavisti. Raziskava nemškega vpliva na južnoslovensko literaturo.

6. *Naloga slavista:* Raziskava nemškega vpliva na slovenska narečja. — Pregled južnoslovenskih literatur. — Spremljanje vseh novih izdaj. — Bibliografija najpomembnejših del. — Prevodi. — Ponemčevanje v zvezi z germanizmom in zgodovinarjem.

Svojo vlogo je Kutschera zaključil s sledečim stavkom: „Zagotavljam vam, gospod minister, da uresničevanje firerjevega naročila: „Napravite mi to deželo nemško!“ zahteva, da se znanost kakor povsod tudi tukaj postavi zraven meča.“ Priložil ji je že omenjeno spomenico dr. Starzacherja z dne 22. maja 1941.

Verjetno je Kutschera svojo vlogo osebno izročil ministru dr. Rustu, ko je ta 17. junija 1941 prispel na obisk na Gorenjsko. Ko se je 22. junija odpeljal z Gorenjskega, je časnik „Kärntner Grenzruf“ povedal nekaj več tudi o namenu ministrovega obiska:

„Posebej so se dogovorili o ustanovitvi učiteljskega v Kranju. Poleg nadaljnjih ukrepov, ki so jih sprejeli za vzgojo in znanstveno prodiranje na novo območje, je tudi ustanovitev nacionalnopolitičnega vzgojnega zavoda⁴ in raziskovalne ustanove za kolonizacijsko zgodovino in narodnostni razvoj južne Koroške.“⁵

Vsi trije ukrepi, o katerih sta se posebej dogovarjala Kutschera in dr. Rust, so bili torej namenjeni nacističnemu raznarodovalnemu delu na Gorenjskem. Nemško učiteljske v Kranju naj bi vzgajalo nov učni kader za ponemčevanje slovenskih otrok, od katerih jih niti pol odstotka ni razumelo nemško, v nacionalnopolitičnem vzgojnem zavodu v Sentvidu pri Ljubljani naj bi vzgajali in urili mlade nacionalistične bojovnike za nemštvo in raziskovalna ustanova za kolonizacijsko zgodovino in narodnostni razvoj na Gorenjskem v Celovcu naj bi „znanstveno“ dokazovala razliko med Slovenci na Gorenjskem na eni in Slovenci v Ljubljani in na Dolenjskem na drugi strani.

Minister dr. Rust je po svoji vrnitvi v Berlin izročil Kutscherovo vlogo uradu W(issenschaft) v svojem ministrstvu v „energično obdelavo.“

Iz nekega drugega vira izvemo, da sta se takrat na Bledu ali v Celovcu dve skupini vsaka zase zavzemali za ustanovitev raziskovalne ustanove. Najprej so celo nameravali predlagati ustanovitev univerze v Celovcu, a je minister dr. Rust še pred svojim obiskom Gorenjske zavrnil to rešitev. Dlaska in Kutschera ter nekateri njuni somišljeniki bi nato radi imeli takšno ustanovo, ki bi bila zvezana z dunajsko univerzo, nikakor pa ne z graško. Tako imenovani „Maier-Kaibitschev tovariški krog“ (Maier-Kaibitsch-Kameradenkreis), v katerem je bil tudi dr. Starzacher, in ki se ni ujemal s Kutscherovo, pa bi rad imel lasten, od vseh drugih znanstvenih ustanov popolnoma neodvisen raziskovalni inštitut. Sprva so šla prizadevanja obeh skupin ločeno drugo mimo drugega, uskladili so jih šele poleti ali celo jeseni 1941. Vendar skoraj ničesar ne vemo o tem, dokler ni zadeva napredovala tako, da so o njej razpravljali že na širši konferenci.

Konferenca je bila na Bledu dne 6. oktobra 1941 in so na njej sodelovali novi vodja urada državnega komisarja za utrjevanje nemštva na Bledu major Alois Maier-Kaibitsch, njegov štabni vodja dr. Starzacher, referent za osnovne in meščanske šole pri šefu civilne uprave na Bledu ter hkrati ravnatelj novo ustanovljenega nemškega učiteljskega v Kranju dr. Franz Koschier (danes ravnatelj deželne muzeja v Celovcu — op. ured.), referent za srednje šole pri šefu civilne uprave na Bledu in ravnatelj kranjske gimnazije dr. Gatterer ter Himmlerjeva odposlanca SS-Obersturmbannführer Wolfram Sievers in profesor dr. Hans Schwalm iz esesovske „znanstvene“ ustanove „Das Ahnenerbe“.⁶

Iz obsežnejšega zaupnega zapisnika, ki ga je dva dni zatem na Bledu sestavil dr. Schwalm, izvemo, da je na konferenci najprej Maier-Kaibitsch orisal narodnopolitične razmere na Gorenjskem. Krajina in kultura sta tako sorodni Koroški kakor Kanalska dolina, prebivalstvo pa je popolnoma slovensko, manjka vmesni sloj vindišarjev, ki je značilen za Spodnjo Štajersko, nemštva ni, rasno je prebivalstvo dobro, delež nemške krvi je zelo znaten, srednjeveško nemštvo se je vse izgubilo v slovenstvu, po omikih, snagi vasi in mest, po vsem načinu življenja sploh kaže Gorenjska vse-slovenski nemške poteze, kulturne meje — če se izvzame jezik — ni na Karavankah.

Nato je Maier-Kaibitsch orisal ukrepe nemške civilne uprave, ki so bili enaki kakor na Spodnjem Štajerskem, in se ustavil pri načrtu množičnih deportacij Slovencev in ustanovitve Koroške ljudske zveze ter poudaril:

„Te ukrepe so sprejeli brez zveze z Maier-Kaibitschem in narodnopolitičnim delovnim krogom v Celovcu. Pri izvajanju teh ukrepov, za katere se je zavzel gauleiter, so se tudi takoj pojavile občutne težave, ki so pripeljale do močnega zvnemirjenja vsega območja.“

Zlasti kritično stališče je Maier-Kaibitsch zavzel do množičnih deportacij Slovencev, v katerih so — tako je govoril — organi varnostne službe nastopali mehanično in izgnali v glavnem rasno dragocene ljudi. Iz nadaljnje izvajanja izvemo za neko nadrobnost, ki je doslej ob pomankanju ustreznih virov (npr. fonda šefa civilne uprave za Gorenjsko) nismo poznali:

(Se nadaljuje)

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 — 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.35 Ljudske viže — 5.40 Jutrnja opažanja — 5.45 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutrnja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Opretni koncert — 11.25 Oddaja za pečeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgled — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahka noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 25. 12.: 6.10 Igra na orgle — 7.30 Ljudska glasba — 8.15 Glasbena oddaja — 10.00 Ivan Rebrotf poje ruske božične pesmi — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.10 Zabavne glasbene zgodbe — 13.45 iz domovine — 14.30 Voščila — 15.30 Otroška glasbena igra — 16.35 Dunajska glasba — 17.05 Čajanka v čarobni zimski deželi — 18.00 Prominentni igrajo svoje najljubše melodije — 19.00 Šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Halleluja, danes je božič — 21.30 Ljubljanci občinstva nekaj in danes: Viktor de Kowa — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 26. 12.: 6.00 Poročila — 6.10 Igra na orgle — 6.35 Ljudska glasba — 7.40 Pestro pomešano — 8.05 Svečana baročna glasba — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Božični zabavni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogladalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine

ro leto — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 31. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Misli in glasba za konec leta — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Spomini na popevke iz divjih dvajsetih let — 11.00 Ljudska glasba — 15.30 Kaledarske zgodbe in njihove figure — 16.00 Mrtvi leta 1971 — 16.45 Mladina poje — 18.00 Bilo bi smešno, če se ob tem ne bi smejali — 19.05 Za konec leta govori deželni glavar Sima — 19.15 Silvestrski čar v koči — 20.05 Kalendarij hudobnih paglavcev — 22.10 Za zreljšje semestre — 23.05 Glasba z Dunaja.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 25. 12.: 7.00 Božični nagovor krškega škofa — Božič, praznik vseh.

Nedelja, 26. 12.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 27. 12.: 13.45 Informacije — Nova slovenska literatura — Skladbe slovenskih skladateljev.

Torek, 28. 12.: 13.45 Informacije — Od popevke do popevke.

Sreda, 29. 12.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

Četrtek, 30. 12.: 13.45 Informacije — Pesem je liha moč (pevski koncert SPD v Pilberku).

Petek, 31. 12.: 13.45 Informacije — Veseli val.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutrnja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti

RADIO PROGRAM

— 14.30 Voščila — 16.30 Dunaj, melodija mesta — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Božične pesmi iz Šlezije in Sedulet — 19.00 Šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Zvečeta Avstrija — 21.00 Pompeji, komedija. Ponedeljek, 27. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Vedno radi poslušamo — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Narava je šla k počitku — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Iz deželnega prosvetnega programa — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 16.15 Za ženo: Poklici bodočnosti — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Zabavna oddaja — 18.45 Note in beležke — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Pozor zakon ali Kako je prišel King Henry do vseh svojih žena, radijska igra — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Torek, 28. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Vesele in zabavno — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Zabavni koncert — 11.00 Mednarodne koračnice — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Štajerske orgle — 16.15 Za ženo: Poklici bodočnosti, industrija — 16.30 Opretni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.45 Note in beležke — 19.15 Jezik domovine — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Domovina Avstrija: Dežela brez prestolnice — 21.00 Za prijatelje planin — 21.15 Neznano in redko v avstrijski ljudski glasbi.

Sreda, 29. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Ljudska glasba iz Alp — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Pisan venček melodij — 11.00 Ljudska glasba — 14.40 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Iz štajerskega glasbenega ustvarjanja — 16.15 Za ženo: Poklici bodočnosti — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Opretni koncert — 17.50 Odškodninsko pravo — 18.45 Note in beležke — 19.15 Dom in šola — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Torej zbogom, sta-

doma in v svetu — 19.00 Lahka noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 25. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester pod vodstvom Francija Puharja — 12.10 Leo Delibes: Coppelia, baletna suita — 12.40 Po domače z domačimi vižami — 14.10 Sobotna popoldne za mladi svet — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 Dunajski simfoniki — 16.45 S knjižnega trga — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Z ansambliom Jožeta Kampiča — 18.15 Iz operne glasbe sveta — 18.50 Pogovor s poslušalci — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Prijetne melodije za sobotni večer — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi tečen.

Nedelja, 26. 12.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Veseli tobogan — 9.05 Srečanja v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši! — 10.25 Pesmi borbe in dela — 13.50 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Vedri zvoki z velikimi orkestri — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 V svetu opernih melodij — 17.30 Radijska igra — 19.50 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Zaplešite z nami — 23.05 Simon Jenko: Ljubezenske — 23.15 Angleški jazz.

Ponedeljek, 27. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodbe — 9.20 Minute za mladino — 9.40 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.10 Iz zborovske zakladnice španskih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.40 Lepe melodije — 16.40 Z orkestrom RTV Ljubljana — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Ob lahki glasbi — 20.00 Bedrich Smetana: Prodana nevesta, radijska priredba opere — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.05 Davorin Kette: Pesmi — 23.15 Slovenski pevci in ansambli zabavne glasbe.

Torek, 28. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Opera matineja — 9.05 Izbor lirike — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Slovenski ljudski napravi v izvedbah na instrumente — 12.40 Vedri zvoki z domačimi ansambli — 14.10 Glasbena tribuna mladih — 14.30 Z ansambliom Silva štingla — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Vliot-

nist Karel Žužek — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Narava in človek — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.10 Koncert lahke glasbe — 22.15 Iz albumov Karola Szymanovskega — 23.05 Iz stare ruske književnosti — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 29. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Vedno lepe melodije — 9.40 Iz glasbenih šol — 12.10 Odlomki iz slovenskih oper — 12.40 Od vasi do vasi z domačimi ansambli — 14.10 Poje akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ — 14.35 Voščila — 15.40 Plesni ritmi z opernih odrov — 17.10 Jezikovni pogovori — 17.25 Naša glasbena galerija — 18.15 Popevke s slovenskih festivalov — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 S pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 30. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Opera matineja — 9.05 Delavsko gibanje v jugoslovanskih narodih do prve svetovne vojne — 9.35 Pesmi in plesni jugoslovanskih narodov — 12.10 iz Mozartove opere „Idomeneo“ — 12.40 Pihalne godbe — 14.10 Pesem iz mladih grl — 14.30 Z ansambliom Jožeta Kampiča — 14.45 Enajsta šola — 15.40 Tenorist Anton Dermota poje slovenske narodne — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Godala v ritmu — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 20.00 Četrtek večer domači pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Iz opusa Dmitrija Šostakoviča — 23.05 Slovenske narodne — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazz — 23.40 Popevke na tekočem traku.

Petek, 31. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.55 Od melodije do melodije — 12.10 Male virtuozne skladbe — 12.40 Z domačimi godci in ansambli — 14.10 Otroci pojo pesmice o Dedku Mrozu — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Igrajo domači ansambli — 17.10 Veselo silvestr-

sko otroško popoldne — 20.00 Silvester 1971 — 24.00 Srečno 1972 — 00.01 Prvi ples v Novem letu — 02.05 Spomini in želje — 04.05 Z vedrimi melodijami v novoletno jutro.

Avstrija I

Sobota, 25. 12.: 11.00 Božična maša — 12.00 Urbi et orbi — 14.35 ORF-koncert — 15.25 Za otroke — 16.30 Dogodivščine v džungli — 17.55 Za družino — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Gore in zgodbe — 18.55 Dobri večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Prokurator all Ljubezen lepe Bianca — 21.25 Čas v sliki — 21.40 Brezmejno obzorje.

Nedelja, 26. 12.: 15.50 Za otroke: Sneženi mož — 16.55 Serjoža in čarobni kamen — 17.50 Otrokom za lahko noč — 17.55 Morski volk — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Lilium, predmestna legenda — 22.20 Čas v sliki — 22.35 Alibi, kriminalni film.

Ponedeljek, 27. 12.: 18.00 Letni športni pregled — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije in južne Tirolske — 18.50 Iz zgodovine filma: Lilian Harwey — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Bonanza — 21.00 Postaja nekega življenja — 21.45 Civilizacija — 22.35 Čas v sliki.

Sreda, 29. 12.: 10.30 Ti si moj svet — 12.25 Mednarodni smučarski skoki — 16.30 Za otroke: Čarobna krogla — 17.05 Slon — 17.20 Zapiski ledolomilca — 17.50 V deželi Laponcev — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Letni pregled aktualnih dogodkov — 21.15 Kraj zločina — 22.15 Čas v sliki.

Četrtek, 30. 12.: 18.00 Portret avstrijskega mesta: Innsbruck — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Sveta Ivana — 22.15 Čas v sliki.

Petek, 31. 12.: 16.00 Za otroke: Pragoždna železnica — 17.15 Spotlight — 18.10 Otrokom za lahko noč — 18.15 To bi morali videti — 19.10 Pregled sporeda — 19.15 Ironimus 1971 — 19.45 Čas v sliki — 20.05 Silvestrski nagovor — 20.15 Konec dober, vse dobro — 21.00 Ljubljana pošast, vesele igra — 22.30 Bilanca leta — 00.00 Ob prestopu leta — 00.05 Ples 72.

VSEM ODJEMALCEM IN NAROČNIKOM PRIJETNE PRAZNIKE IN OBILO SREČE V NOVEM LETU

KNJIGARNA

„Naša knjiga“

CELOVEC

TISKARNA

„Drava“

BOROVlje

Penzionist, vdovec, 70 let, zdrav, ima premoženje, išče ženo primerne starosti. Ponudbe na upravo lista pod „zanesljivo“.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z.o.j. Drava, Celovec - Borovlje.

⁴ V takšno „nacionalnopolitične vzgojne zavode“ (Nationalpolitische Erziehungsanstalt, skrajšano: NAPOLA), ki jih je vodil esesovski polkovnik Heissmeier, so pošiljali mlade Nemce, da bi jih na polvojaški način izločili in izurili za mlade bojovnike za nemštvo. V Sloveniji so takšna zavoda uredili v škofskih zavodih v Sentvidu pri Ljubljani in na gradu Mokrice pri Brezicah. Zanimivo je, da so oba zavoda uredili v bližini nove meje nemškega rajha, prvega ob novi meji z Italijo, drugega pa ob novi meji s Hrvaško.

⁵ Kärntner Grenzruf 21./22. 6. 1941.

⁶ „Das Ahnenerbe“ je bila esesovska „znanstvena“ družba, ki je imela nalogo raziskovati germansko predzgodovino, v vojnem času pa se je ukvarjala tudi z vojaškimi raziskavami. Vodil jo je esesovski major dr. Wolfram Sievers. Spadala je med tiste esesovske ustanove, ki so še posebej pritegovale Himmlerjevo osebno zanimanje. (Hans Buchheim: Die SS — Das Herrschaftsinstrument. Befehl und Gehorsam. Olten u. Freiburg i. B. 1965. Str. 243.)

Reiner geht es nicht

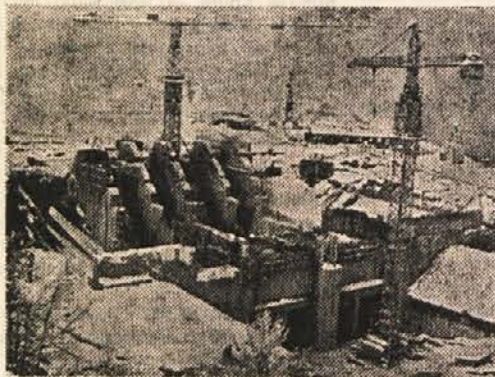
STROM AUS WASSERKRAFT

Wir bauen

Die 5. Kraftwerksstufe
an der Drau

Rosegg-St. Jakob

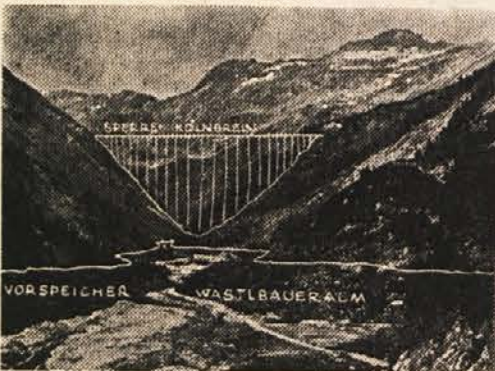
Leistung . . . 80.000 kW
Arbeit . . . 370 Mill. kWh
in Betrieb . . . 1973/74

Die 6. Kraftwerksstufe
an der Drau

Ferlach

Leistung . . . 76.000 kW
Arbeit . . . 336 Mill. kWh
in Betrieb . . . 1975

Das Speicherkraftwerk

Malta

Leistung . . . 840.000 kW
Arbeit . . . 806 Mill. kWh
Teilbetrieb 1. Dezember 1978
Vollbetrieb ab 1. Okt. 1979

In Planung

Annabrücke . . . 82.000 kW, 400 Mill. kWh

ÖSTERREICHISCHE DRAUKRAFTWERKE

AKTIENGESELLSCHAFT KLAGENFURT

Podjetje za električne instalacije vseh
vrst in izdelavo modernih stikalnih na-
prav — molzne naprave Alfa-Dahlia

Ing. T. Schlapper

STROKOVNA ELEKTROTRGOVINA

ŠT. JAKOB V ROŽU
tel. (0-42-53) 216

ZELI VSEM ODJEMALCEM IN NAROČNIKOM
VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

VSI, KI POTREBUJETE PRO-
IZVODE NAFTNIH DERIVA-
TOV, OBRAČAJTE SE NA NA-
ŠE PODJETJE

POSTREŽENI BOSTE HITRO,
SOLIDNO IN PRAVOČASNO

Vsem delavcem in prijateljem prijetne praznike in obilo uspeha v novem letu želi

TESARSTVO

Gasser

BILČOVŠ
tel. (0-42-28) 24-19

VSEM PEVKAM IN PEVCEM TER PRIJATELJEM
NAŠE PESMI PRIJETNE PRAZNIKE IN ZADO-
VOLJNO NOVO LETO ŽELIJO

POVOVODJE
SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE
IN VCLANJENIH DRUŠTEV

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO
NOVO LETO 1972 ZELI VSEM SORODNIKOM,
PRIJATELJEM IN ZNANCEM

Jernej Čebul z družino
UPOKOJENEC V KAMNIKU

VSEM ČLANOM IN PRIJATELJEM LOVA
PRIJETNE PRAZNIKE IN BOGAT LOV-
SKI BLAGOR V NOVEM LETU 1972 ŽELI

Klub prijateljev lova

ZADOVOLJNE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

ZELI

Mihael Antonič

TRGOVINA, GOSTILNA, STISKALNICA ZA SADJE

REKA
pri Št. Jakobu v Rožu

PRIJETNE PRAZNIKE
IN USPEŠNO NOVO LETO

GOSTILNA PRI

„Tišlarju“

DRUŽINA GABRIEL

ŠT. JANŽ V R.
p. Svelna vas
tel. (0-42-28) 248

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem želi
vesele praznike in srečno
novo leto

Gašper Ogris-Martič

TRGOVINA V BILČOVŠU
tel. (0-42-28) 24-18

Vesele božične praznike in
srečno novo leto 1972 z željo
za dobro sodelovanje tudi v
bodoče

Erwin Münch

trgovina z drvimi in premogom

CELOVEC - KLAGENFURT Villacher Straße 187

Lesno podjetje
žaga in trgovina z lesom

ŠTEFAN TRAMPUŠ

NONČA VAS - PLIBERK

želi vsem poslovnim prijateljem
vesele božične praznike
in uspehov polno novo leto 1972!

Stadtgarage

Franz Liegl

■ Wasch- und Schmierstation
■ Autoreparaturen

KLAGENFURT
Völkermarktler Ring 14 Telefon 85-1-08

Druckerei
Klischeeanstalt

Roman Ritter

Papierhandlung

KLAGENFURT, Burggasse 8
Telefon 82-1-08

Zadovoljne božične praznike in uspešno
novo leto!

Krojaštvo

JANEZ WEISS

Podružnica
Celovec
Spittalgasse 12 tel. (0-42-22) 72-4-35

Št. Janž v Rožu
tel. (0-42-28) 224

CELOVEC - STERNALLEE

Karl Prinčič

želi vsem svojim odjemalcem
vesel božič
in uspešno novo leto 1972

Vsem odjemalcem v našem podjetju vesele božične praznike in uspešno novo leto!

KONDITORIJA

Gottfried Stöckl

Tudi v bodoče vam bomo postregli v vaše popolno zadovoljstvo

Vesele božične praznike in srečno novo leto želimo vsem prijateljem tukaj in v domovini

družina inž. Čistimir Bauer - Zeltweg

A&O samopostrežna trgovina
gostilna s tujskimi sobami

Janko Ogris

V B I L Č O V S U
tel. (0-42-28) 24-14

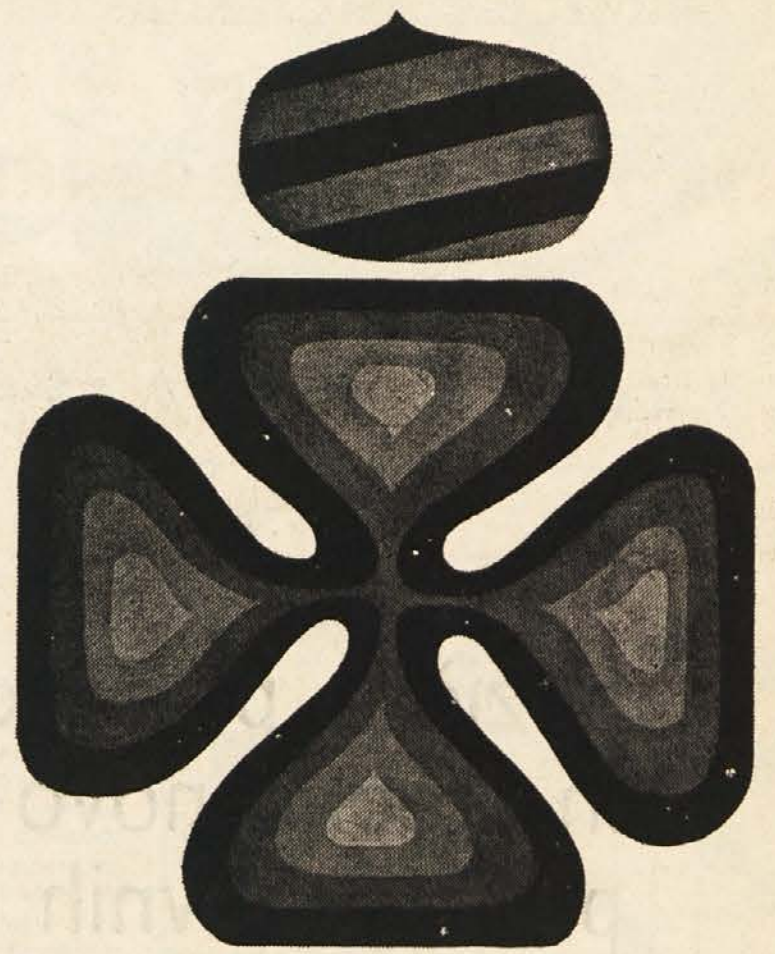
Vsem cenjenim odjemalcem, gostom in prijateljem ter bivšim sotrpinom izseljencem želi vesele praznike in srečno novo leto

*Ein frohes
Weihnachtsfest
und ein
gesundes
neues Jahr*

wünscht allen
Mitgliedern und Kunden die

KONSUM

Genossenschaft
Klagenfurt

Haderlap
MODNI SALON

želi cenjenim odjemalcem in prijateljem prijetne praznike in uspešno novo leto

CELOVEC - KLAGENFURT
Tarviser Straße 100, tel. 21-4-41

Vsem gostom in odjemalcem zadovoljne božične praznike in obilo uspehov v novem letu!

- gostilna
- avtomat. kegljišče
- kopališče
- camping
- bencinska črpalka
- mizarstvo

ŠTEFAN MLEČNIK
KOZENTAVRA

Prijetne božične praznike in mnogo uspehov v novem letu želi vsem občanom, prijateljem in znancem

HERMAN VELIK
ŽUPAN V SELAH

GOSTILNA — CAMPING
Štefan Breznik
PLIBERK - ZABLATNIŠKO JEZERO

Vsem gostom od blizu in daleč želimo vesele božične praznike in srečno novo leto

Tudi v bodoče boste pri nas zadovoljni z dobro in solidno postrežbo

GOSTILNA
Marija in Lekš Kos

Borovje - Boroujach
Pliberk - Bleiburg

Zvestim gostom najlepše praznike in srečno novo leto! Ostanite nam zvesti tudi v bodoče — zadovoljni boste kol doslej

TRGOVINA

Karl Ferra

PLIBERK - BLEIBURG

želi svojim odjemalcem zadovoljne božične praznike in obilo uspehov v novem letu ter se priporoča tudi za naprej

Krischke & Co.

CELOVEC - KLAGENFURT
Neuer Platz 12

Vam želi prav vesel božič in mnogo sreče v novem letu

NAKUPNI CENTER
Franz Kraut
PLIBERK - BLEIBURG

Vesel božič in srečno novo leto vsem našim kupcem!

- Kdor kupuje pri Krautu - varčuje ●
- Zmerne cene, bogata izbira vseh potrebščin za dom in gospodinjstvo, konfekcija in špecerija

CARIMPEX

IZVOZ — UVOZ — TRANZIT

KLAGENFURT - CELOVEC
Gabelbergerstraße 24 telefon 82-4-98

Vesele božične praznike - srečno in uspešno leto 1972 želijo lastniki in sodelavci

Podjunske trgovske družbe bratje Rutar & co. Dobrla vas

EMILIJAN IN MARA RUTAR

disponent

DOBRLA VAS

A 9141 telefon (0 42 36) 292

VLADIMIR IN MARIJA RUTAR

trgovina in gostilna

ŽITARA VAS

A 9133 telefon (0 42 37) 237

ŠTEFAN IN LJUDMILA SIENČNIK

trgovsko in transportno podjetje

DOBRLA VAS

A 9141 telefon (0 42 36) 219

Podjunski trgovski center

DOBRLA VAS

A 9141 telefon (0 42 36) 281

ANTON IN AGNES RUTAR

supermarket
in penzion ob

Klopinjskem jezeru

A 9122 telefon (0 42 39) 272

Trgovina — Hotel — Kopališče

FRANC RUTAR
DOBRLA VAS

A 9141 telefon (0 42 36) 220

Vesele
božične praznike
in srečno novo leto,
polno delovnih uspehov

ŽELIJO SVOJIM ODBORNIKOM, ČLANOM IN PRIJATELJEM

Hranilnice in posojilnice	BILČOVS BOROVLJE CELOVEC DOBRLA VAS GALICIJA GLINJE GLOBASNICA	HODIŠE ŠT. JAKOB v Rožu ŠT. JANŽ v Rožu KOSTANJE KOTMARA VAS LEDINCE LOČILO MARIJA NA ZILI PLIBERK	PODLJUBELJ PODRAVLJE SELE SOVENSKI ŠMIHEL ŠKOFIČE ŠMARJETA v Rožu ŠMIHEL pri Pliberku	ŠTEBEN pri Beljaku ŠT. TOMAŽ VELIKOVEC VOVBRE ZILJSKA BISTRICA ŽELINJE ŽELEZNA KAPLA ŽVABEK
Kmečke gospodarske zadruge	BOROVLJE BRNCA s poslovalnico RATENČE DOBRLA VAS GLOBASNICA ŠT. JAKOB v Rožu ŠT. JANŽ v Rožu	PLIBERK s poslovalnico ŠMIHEL PODRAVLJE ŠKOFIČE BELA-ŽELEZNA KAPLA	Južno- koroška gospodarska zadruga Sinča vas	Južno- koroška semenarska zadruga
Živinorejske zadruge	GLOBASNICA LIBUČE	ŠT. PRIMOŽ ŽITARA VAS	Podporno društvo proti požarnim škodam v Selah	

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

Na novoletni praznik

KRIŽANKA ZA OTROKE

Tisto zimsko jutro je mati kokoška rekla svojim otrokom, že doraslim piščetom:

„Danes je novoletni praznik. Pojdem sosedovim kokošim voščit srečno novo leto. Tada bodite lepo doma v kurniku in nič ne glejte skozi lino! Zdaj hodi v snegu lisica k hišam. Če izve, da me ni doma, lahko pride in vas zvabi k lini. Če bo tam zagledala kakšno vašo glavico, bo hlastnila po njej in — gorje!“

Otroci so obljubili poslušnost materi kokoški. Ta se je odpravila z doma. To pa je od daleč videla lisica. Takoj se je splazila na dvorišče. Tam je pred kurnikom zapela:

„V novem letu mnogo zrnja
vaša tetka vam želi.
Le pogledite skozi lino,
ljubi otročki vi!“

V kurniku je skočil na lino mlad, pogumen petelinček in dejal:

„Če je res naša tetka, potem nam ne bo ničesar hudega storila. Pogledati hočem skozi lino.“

„Ne, nikar!“ so mu branile sestrice. On pa je glavo pomolili venkaj. Lisica ga je zagrabila za glavo in potegnila iz kurnika. Piščeta so kriknila v strahu za svojega brata.

Lisica je petelinčka držala za perut v gobcu in z njim hitela čez dvorišče. Tedaj jo je zagledal pes čuvaj in planil za njo. Hitro se ji je bližal. Zato je lisica izpustila petelinčka, da bi laže tekla.

Čuvaj je skočil k petelinčku, ki je bil še živ in cel. Tedaj se je vrnila tudi kokoška. Zagledala je čuvaja s petelinčkom in zastokala:

„O, ti moj ubogi sinček!“

„Zdaj ni več tvoj!“ ji je odvrnil čuvaj. „Rešil sem ga lisici iz gobca in zdaj je moj.“

„Vrni mi ga, prosim te, ljubi čuvaj!“

„Kaj mi daš zanj?“

„Lisico dobiš. Poslušaj! Napotila se bom spet z doma. Lisica bo to videla in se bo vrnila h kurniku. Ti pa leži na streho kurnika in skoči nanjo! Ne bo ti mogla uiti.“

Čuvaju je bil ta načrt všeč.

Petelinčka so doma veselo sprejeli. Čuvaj je legel na streho kurnika. Kokoška se je spet od-

pravila z doma voščit novo leto še sosedovim zajčkom.

Lisica je opazila, da kokoška odhaja, pa se je spet priplazila na dvorišče. Pred kurnikom je zapela z milim glasom:

„V novem letu mnogo zrnja
stara mama vam želi.
Le pogledite skozi lino,
ljubi otročki vi!“

„Nočem pogledati skozi lino,“ je rekel petelinček. Toda lisica je spet zapela:

„Tu rozinovo potico
sem prinesla vam sladko.
Kje so vaši lačni kljunčki,
da pozobljejo jo vso?“

Tiho, neslišno

Tiho, neslišno vanje oviti
padajo z neba mračni gozdovi,
beli cvetovi. z njimi poslani
že so jih polni daljne poljane...
trudni vrtovi,

„Oh, rozinova potica, to mora biti nekaj nebeško dobrega! Samo pogledal bom, če je zunaj res naša stara mama,“ je dejal petelinček. V strahu zanj so zavpile njegove sestrice, on pa je že skočil na lino in vtaknil glavico skozenjo.

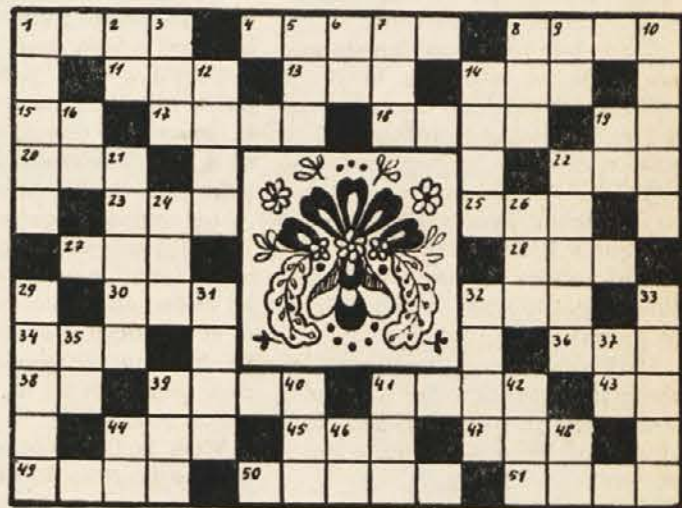
S strehe kurnika je pes čuvaj planil kakor blisk. Z vso silo se je pognal na lisico, ki je ravno hotela zgrabiti petelinčka.

Čuvaj je z močnimi, ostrimi zobmi prijel lisico za vrat in ji ga pregriznil. Njena kri je oškropila sneg pred kurnikom. Lisica je obležala mrtva.

Tedaj se je vrnila mati kokoška. Vesela se je zahvalila čuvaju, petelinčka pa je okregala. Potem je dejala vsej svoji družini:

„Ne bo se nam treba bati lisice. Tako bomo lahko srečno stopili v novo leto!“

Za praznike smo vam, dragi mladi prijatelji, spet pripravili križanko, da boste lahko pokazali svoje znanje. V počitnicah bo gotovo toliko časa, da boste strlili ta „rdi oreh“. Da pa vaš trud ne bo zastoj, bomo med tiste, ki nam bodo poslali pravilno rešitev križanke, razdelili pet lepih slovenskih knjig. Toda ne pozabite: rešitve nam morate poslati do 8. januarja 1972 na naslov: Slovenski vestnik, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt - Celovec. Mi pa bomo držali pest, ko bo žreb izbiral srečne nagrajence.

Vodoravno: 1. v denarju izražena vrednost; 4. bližnji praznik; 8. znamka avtomobilov; 11. število; 13. velik plič z lepim perjem; 14. število z dvema ničlami; 15. osebni zaimek; 17. vodna rastlina; 18. motorno vozilo; 19. okrajšava za atmosfero; 20. paradiz; 22. žuželka s pekočim pikom, množina; 23. trije enaki samoglasniki; 25. lepilo; 27. ženski pevski glas; 28. neresnica; 30. klica, poganjek; 32. pevski zbor, tudi poseben prostor v cerkvi; 34. osebni zaimek; 36. pripadnik starega slovanskega rodu; 38. kazalni zaimek; 39. klic, poziv; 41. letni čas, v katerem nas zebe; 43. samo; 44. kaže nam točen čas; 45. časovno obdobje; 47. ločilni veznik, tudi tuje moško ime; 49. ovinek; 50. žensko ime; 51. drugo ime za Kitajsko.

Navpično: 1. staro glasbilo s strunami; 2. nikalnica; 3. žensko ime; 5. drug izraz za starega očeta; 6. zadnja in prva črka v abecedi; 7. vrba, tudi žensko ime; 8. moško ime; 9. velika reka v Italiji; 10. merska enota za tekočine; 12. veliko pogorje v Evropi; 14. na-

njem sedimo; 16. oslovski glas; 19. igralna karta; 21. drevo, ki ga okrasimo za praznike; 22. v njej spravljamo obleko; 24. grška črka; 26. ilovica; 29. poganja stroje in avtomobile; 31. povečevalno steklo; 32. živinska hrana; 33. zid; 35. predlog; 37. okrajšava za novo leto; 39. tropski plič; tudi napačilo; 40. zmrznjena voda; 41. lep; 42. plič severnih morij; 44. član, tudi del telese; 46. kvartaški izraz; 48. dve v rimskih številkah.

Franci Lakovič:

ZIMSKA RESTAVRACIJA

Na vogalu naše hiše
že od davi tole piše:
„Do pomladi sredi vrta
restavracija odprta

bo za vrabce in sinice,
kose in vse druge ptice,
ki jim v dneh, ko veter tuli
po želodčkih lačnih kruli.

Vsem na voljo je jedača —
slastna iz semen pogača,
a v veljavi je vabilo
za današnje že kosilo.“

Ni podpisa pod pisavo,
vendar brž uganem pravo:
sestavljalec teh vrstic
Peter je, ljubitelj ptic.

MUK ALI

DRUGA KNJIGA

Razočaran, žalosten in jezen je zakolovratil na položaj. Mrak, ki se je zgrinjal na gorovje in se zgostil v vejah, ga je brezupno peknil. Kaj naj počne? Njegova hiša je žrtvovala dovolj. Dva sta v hosti, eden v taborišču. Iz hleva je šlo že deset glav živine, partizani se najedo, kadar jih prinese mimo hiše, njega pa tako zafrkavajo. Ta politika najbrž ne bo prava. Če bi takole prijemali kakšnega drugega omahljivca, bi se pri priči poslovil in jo pobrisal k belogardistom. Sicer pa — kaj pa jim je hudega? Spe po postojankah, če pa bodo izgubili vojno, se bodo odmuzali k Angležom. Toda on k njim ne mora. Preveč jih je postrelil. Morda vedo celo to, da je bil v skupini, ki je z mitraljezi pokosila v neki grapi vse tiste s Turjaka, ki jih je bilo sodišče obsodilo na smrt? Poveljeval je mitraljezom, potem pa jih je še lastnoročno dotolkel s pištolo, s strelom v filnik.

Vzpenjal se je po ozki stezi v strmo pobočje, proti zasedam, in se pogrezal vase.

Pravijo mu, da je surov... Saj ga niso učili božanja. Stirinajst dni je bil v partizanih, ko so mu ukazali, naj ubije borca, ki je ukradel zavojček cigaret in zoprval četnemu vodstvu. Peljal ga je patroljirat. Ni ga bilo lahko pritisniti, posebno ne v hrbet. Slabo ga je zadel, da je kar obstal in se ozrl nazaj. Njegovih oči še do danes ni po-

zabil. Šele po drugem strelu je telebnil na obraz in z razkrečnimi prsti kopal po mahu. Zgrabil ga je za noge in ga zavlekel v grmovje, kjer ga je pustil. Še zdaj bi našel tisto mesto.

Še večkrat potem so ga porabili za stvari, ki jih drugi niso radi počenjali. Pravzaprav skrajja tudi njemu niso prijale. Toda rad bi se bil izkazal in prišel kam naprej, zato je napravil vse, česar drugi niso marali. Mlatil je ujetnike, izdajalce in esesovce — kot so želeli zasliševalci. Vojska je — tako pravi celo Pajk — zdaj pa se demokratizirajo... V kratkem bo še kaznovan, če bo mahnil ujetega švaba ali belogardista. Ker je brnil tega zaniknega študenta — ki sicer res ni spal, drznil pa si je ugovarjati — in zato, ker si je upal povedati Drenu, kar mu gre, so ga degradirali. Zdaj si bo šele Dren lahko vihal svoje trapaste brke. In v štabu bodo delali, kar se jim bo ljubilo... „Čakaj, maščeval se jim bom, vsem skupaj! Tudi Gorazd, ta rdeči kaplan, me bo spoznal. Videli bodo, kdo je Fazan. Svinje so vsi od kraja!“

Fazan je pljunil nekajkrat v travo, se povzpел na greben in se zagledal proti goram — tam je bila njegova domačija. Hladen vetrič je priplaval odondod in mu ohladil razgreta lica. „Vedno me tlačijo in potiskajo navzdol,“ je mrmral.

Bil je najmlajši, materin ljubljenec. Oče in bratje so ga zapostavljali. Večkrat je bil tepen po nedolžnem. Nič ni pomagalo, če ga je čitila mati. Zdaj pa se je pokazalo, kdo je kaj vreden. Starejši je samo kurir, srednji pa strada v taborišču. Še ta dva bi mu privoščila. Tega veselja pa jima ne bo privoščil. Še se bo dvignil, v borbi se bo izkazal. V bataljonu, kjer ga ne poznajo, bo ubral demokratske strune. Grehi se kmalu pozabijo, ni hudič!

Po grebenu je šel do sedla, kjer so čepeli zasedniki z mitraljezom. „Fantje, kako?“ jih je nagovoril.

„Zebe, tovariš namestnik. Drugače pa gre. Da le vidimo gorenjske gore.“

„Nate! Prižgimo vsak eno,“ je ponudil fantom cigarete. Našel jih je bil pri Nemcu, ubitem na progi, in jih skrbno čuval zase. Začuden so se mu fantje zahvaljevali, se stisnili v jarek in kadili, čeprav na tem izpostavljenem položaju ne bi bili smeli.

Iz teme je trkljajoče se kamenje najavilo kolono.

„Kdo je?“ se je oglasil Fazan.

„Minerci,“ mu je odgovoril glas iz teme.

„Eden naprej, drugi stojte!“ je revnil.

„Vsi naprej in nobeden ne stoj,“ se je iz ozadja oglašil Marko in dodal: „Nikar ga ne lomi, Fazan. Jaz sem, Marko. Čudno, da me ne poznaš.“

V sedlo se je vzpelo nekaj borcev, globoko sklonjenih pod bremen. Iz nahrbtnikov je skominavo dišalo po eksploziv.

„Kam pa, Marko?“ je vprašal Fazan, ko se je mož privlekel do njega, snel klobuk in si obrisal potno čelo.

„Za nosom.“

„Potem me pa vzemi s seboj. Tam, kjer ti udariš, nekaj zaleže.“

Marko se je zahehetal:

„Všeč mi je, da priznaš. Lahko greš, zdaj, ko si prost. Dali ti bomo poln nahrbtnik. Pri nas se lahko takoj proslaviš ali pa utopiš.“

„Nate, prižgite, fantje,“ je ponudil Fazan tudi minerjem. Marko je imel še nekaj cigaret v nahrbtniku, pa je vseeno stegnil roko.

„Prav, prav Fazan. Zdaj si blizu doma. Pa pokadimo. Dobil boš nove.“

Pokadili so, potem pa so se minerci z Markom vred izgubili v temi.

ALOJZ RAVBAR

Na Silvestrovo

Drugi bataljon Irunovega odreda se je po daljšem premiku ustavil v odmaknjeni vasi Dragi.

Ker je bilo ravno na dan starega leta 1944, so mladinke in druge vaščanke sklenile, da bodo borcem pripravile dostojno večerjo. V ta namen so napekle in nacvrle vse najboljše, kar so premogle njihove shrambe. Zvečer so povabile bataljon v Prosvetni dom.

Pred večerjo je komandant bataljona Silni slovesno izročil kolajne za hrabrost nekaj borcem.

Sledila je večerja. Borci so sedeli okrog miz, razpostavljenih v obliki podkve, ter se potnih obrazov pribijali skozi vrsto jedi. Bilo je kakor na svatbenem slavlju.

„Duš, kaj takega se mi danes še sanjalo ni!“ je rekel mitraljezec Lisjak, obiraje svinjsko rebrce, in pogledal svoje sosede na desni.

To so bili bataljonski kuharji: Gad, Sulc in Tinč.

Gad, nekak šef kuhinje, je bil vedno resen, sicer pa dokaj zgovoren dedec, ujedljiv pa tako, da mu zlepa nisi našel para. Ker je često tega ali onega usekal prav po gadje, so mu tovariši prilepili vzdevek Gad.

Zdaj se je pridno zalagal z jedajo in se ni zmenil za Lisjakovo pripombo.

Zraven njega je sedel njegov pomočnik Sulc, štiridesetletnik nizke in zavaljene postave, človek, ki se nikoli ni razburil.

Na njegovi desni je sedel Tinč, vedno vesel in smejav fant, ki je znal oponašati vse glasove razen svojega, kakor je sam rekel.

„Ti, Gad, kaj ko bi opolnoči tudi ti katero zinil, a?“ je znenada rekel Sulc in pri tem zakrtil s svojimi kratkimi rokami tako, da je nehote krenil po nosu Gada.

„E, hudiča, nikar tolikanj ne opletaj s svojimi plavutmi!“ je dejal Gad nejevoljno ter se prijel za prizadeto pritliklino.

„Pa bi res bilo lepo od tebe, če bi rekel katero!“ je pritegnil Tinč, ki si je od Gadovega govora obetal smeha.

„Pa ne bom!“ je pribil Gad s prizvokom nepreklicnosti.

Po večerji je mulovodec Polde začel igrati na svojo harmoniko. Borci so plesali z domačinkami, soborkami in sami med seboj.

Četrť ure pred polnočjo je stopil na oder komisar bataljona Gorki. Borcem in domačinom je govoril o bojih Irunovega odreda v minullem letu ter še posebej poudaril razne zmage drugega bataljona.

Svoj govor je končal točno opolnoči. Tedaj je vsem navzočim želel srečno novo leto. Nato so si borci in domačini vsevprek stiskali roke ter drug drugemu želeli to in ono, predvsem pa to, da bodo dočakali svobodo.

Vtem je Gad posadil svojo dolginasto postavo na eno izmed miz. Ob boku mu je visel starinski revolver na boben, ki je bil tako velik, da je že sam pogled nanj povzročal kurjost polt. To je bila vsa nje-

Ko je nastala tišina, je Gad pomaknil svojo okajeno in zamaščeno titovko proti vzhodu, se ohrkal in začel:

„Tovariši, tovarišice! Pod pritiskom nekaterih silnežev sem se povzpел na to vzvišeno mesto, da vam od tu tudi jaz rečem dve, tri besede v zvezi z nocojšnjo slavnostjo... Ti, Jaka, nikar mi ne pomežikuj!... Razume se, da ne bom ponavljal tega, kako smo minulo leto mikastili švabe in njihovo žlahoto; o tem je že govoril tovariš komisar. Toda on je med drugim povedal, kako je naš bataljon kot celota opravil ta posel, ni vam pa povedal, kako je ta ali oni od nas kot posameznik prispeval k doseženim uspehom. No, in prav o tem bi želel spregovoriti. Pri tem pa ne mislim govoriti o tistih tovariših, ki so za svoje zasluge že prejeli cele

vali, lahko pri tej priči potrdi, da njihove herojske prsi doslej še niso okusile presladke teže take medaljice, čeprav so nekatere izmed teh prsi to že zdavnaj zaslužile. Predaleč bi zašel, če bi hotel naštetiti vse te vrle tovariše in njihove zasluge. Omenil bom le nekaj primerov.

Predvsem naj se dotaknem našega Šimna. On je preteklo leto skrbel za to, da so nas kar najbolj žulili škarpeti zato, da smo bili med napadi na nas prisiljeni ostati na položajih, in tako smo izbojevali to in ono zmago, ki bi je sicer ne izbojevali, če nas ne bi ovirali žulji. Pa vendar, vidite, tovarišu Šimnu doslej še nihče ni ponudil kake medaljice ne kot nagrado za njegove čevljarke usluge, ki jih je dolje storil našemu bataljonu, ne kot priznanje za njegov prispevek k tej ali oni naši zmagi. Nihče ga do danes ni še pohvalno potrepjal po tem ali onem ramenu ali ga pažgečkal pod brado. Hvaležnost pa takal!

Po moji sodbi je tudi naš soborec Pajk že zaslužil medaljo, če že ne za hrabrost, pa tisto za brivske usluge. Toda doslej ni dobil ne take ne drugačne, in po vseh dosežanjih videzih sodeč, mu ne grozi nevarnost, da bi kdaj dobil kakšno kolajnico.

Tudi med mularji in konjarji so taki, ki bi jim pristojal kak bleščoč se obesek na srčni strani njihove vojaške bluže, a ga do danes še nobeden ni prejel, in upajo, da ga tudi v prihodnje ne bo.

Ko že govorim o zaslužnih in nepriznanih pripadnikih vaše komore, pri najboljši volji ne morem mimo sebe in mojih dveh pomočnikov. Ko zdaj, ob izbruhu novega leta, vržem pogled nazaj, skoraj ne morem verjeti, da smo mi, kar nas je kuharjev, v minulemu letu toliko postorili za našo skupno stvar. Vsi trije smo garali od vida do vida kakor zamorci iz romana Koča strica Toma. Često pa smo vam kuhali tudi ponoči, medtem ko ste vi spali. Skratka: ne podnevi ne ponoči nismo imeli miru.

Poleg tega pa ti malone vsak dan kdo zleze na vrat. Od nekod primiga modrijan in ti pravi: „Tako pa tako kuhaj ričet, pa boš videl, da bo okusnejši.“ Ima me, da bi mu položil kuhlalnico čez pleča, pa se brzdam kot se spodobi razsodnemu človeku, in rečem: „Pojdi si jetra ribat s svojim tako pa tako! S tistim svojim receptom se po hrbtu popraskaj, reva, ki misliš, da boš učil bolho skakat!“ Moja sreča, da

se ne oziram na take globokoumneže, in vsakega pošljem tja, kamor spada. Vam vsem pa še dalje kuham po svojih receptih in potrpežljivo čakam, kdaj bo tudi na moje kurje prsi kanila kaka medaljica.

Enako tiho željo gojita tudi moja zavidate naše bojne položaje. Toda vedite, da tudi naš kuharski kruh je vse prej kot mehak. Ne ene — sedem skorij ima.

S tem, tovariši, sem vam hotel prikazati le drobec tistega, kar je vaš malocenjeni pratež doprinesel k dosedanjim zmagam našega bataljona. Še posebej pa sem hotel podčrtati dejstvo, da je tudi naša kuharska trojica nekaj prispevala k našim skupnim prizadevanjem, da bi se čimprej dokopali do svobode. Pri tem pa sem hotel še posebej opozoriti tovariše iz našega štaba, da tudi kuharji imajo rame na to, da kdo lahko pohvalno potrplja po njih, in prsi, ki so dovolj krepke, da lahko prenesejo težo kake medalje.

Kljub temu, da se mi, kar nas je kuharjev, čutimo užaljene in ponižane, vam zagotavljam, da ne bomo vrgli kotlov v koruzo, dokler ne bo osvobodjena naša mila rodna gruda.

gova oborožitev, odkar je ne po lastni krivdi zahajkal svojo puško.

Ko se je vzravnal na majavi mizi, je nekajkrat zavejal z rokami v znak, da hoče tišino. Tedaj so se jeli razlegati glasovi:

„Miiiiir! Pssst! Tihoooo!“

rajde medalj, temveč o tistih, ki kake medalje še povohali niso. Tu mislim v prvi vrsti na pripadnike naše junaške komore... Tinč, nikar me ne moti s svojim rezgetanjem!... Vsi tovariši komoraši, pratežniki ali kakor jih hočete imeno-

Zimski

Burja v t'mo nebo ovija,
snežne meteže vrli:
včasih kakor volk zavija,
včasih kot otrok ihti.
Zdaj po stari strehi švrka,
tuli divje mimo koč,
zdaj na okence potrka
kot popotnik pozno v noč.

Hiša naša je že stara,
mračen, tožen dom je moj.
Tetka stara, spizh nemara,
da ne govoriš z menoj!
Draga moja, te s hrumenjem
je utrudil burje piš!
Mar kolovrat je z brnenjem
te zazibal — in zdaj spiš!

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

„Ta hudič stari že vse ve,“ je na tihem bantil Fazan. „V kratkem bo vedela vsa brigada.“ Nevoljno je zavil nazaj, od koder je bil prišel. V kotlini so gorele luči, nekaj ognjev je utripalo, pas je lajal in konji so hrzali. Namenil se je spat brez večerje. Tako zoprni so mu postali vsi, da jih še videti ni maral.

TRETJI DEL

PASTI NA SLEDEH

Najbolj gotovo si prevaran, kadar veruješ, da si najbolj zvit med vsemi. Lahko si bolj zvit od drugih, toda nikoli bolj pretkan kot vsi ostali.

La Rochefoucauld

Nekaj dni potem, ko se je divizija namestila na svojem osvobojenem ozemlju v cerkljanskih hribih, so klicali Bliska na poveljstvo pokrajinskega VOS, ki je deloval kot kontraobveščevalna in varnostna služba korpusa.

Blisk je takoj pomislil, da ga kličejo zaradi Ane. Kako je z njo, mu je povedal Pemc. Nehote je sumil, da je kaj narobe tudi z Melito. Nekaj dni in noči je o tem tuhtal; bil je zamišljen, potr in od tega bolan. Ni si mogel kaj, da se mu ne bi porajali dvomi o Meliti: je morda povezana z gestapom? Zakaj bi jo sicer tako kmalu izpustili iz zapora?

Takoj ko so se vrnili iz akcije v Postojnski jami, jo je poiskal v divizijski zaščitni četi, kamor so jo bili dodelili in jo odpeljal po stezi v gozd za vasjo, da bi bila sama in bi se lahko v miru pogovorila. Sprejela ga je otroško razigrana, srečna. Ko je čutil njeno roko v svoji, je vedel, da mu je do nje mnogo več, kot si je bil dopovedoval v tre-

nutkih bojne tišine. Poiskala sta senik in sedla pred njim na sonce. Ni vedel, kako bi ji povedal, kar ga je mučilo. Nekaj časa mu je nemirno zrla v ožgani obraz, ki je v osmih mesecih, odkar sta se razšla, dobil nekaj odločnih, moških potez; tudi v očeh je odkrila nekaj bolj trdega; strahoma je zazrla tudi nekaj povsem tujega. Nekako hladno jo je sprejel, čeprav ni mogel skriti veselja in presenečenja. Zakaj?

„Blisk, ali ti ni prav, da sem prišla za teboj? Saj sva se bila zmenila. Drugače bi me aretirali.“

Blisk se je skušal nasmehniti, da bi prikrikl zadrego, ker ji še ni povedal, kako je z Ano.

„Neprijetno novico imam zate, Melita.“

„Ali si izbral drugo?“ je dahnila.

„Ne bodi otročja!“

Potem ji je kar naravnost povedal vse o Ani. Hudo mu je bilo, ko se je njen veseli obraz spremenil.

„Ne, nemogoče...“ Zajokala je in se ga obupno oklenila z obema rokama. „Slutila sem, da je z njo nekaj narobe. Po tistem, kar je storila zate, sem ji spet zaupala; zdaj šele razumem, zakaj so me Nemci tako hitro izvlekli iz belogardističnih rok. Čudila sem se, da se je tako nena doma preokrenila.“

„Preokrenila se je, toda pozno.“

Pazljivo ga je poslušala in ga gledala z velikimi, žalostnimi očmi, ko ji je pripovedoval o gestapovski agenturi v diviziji.

„Ali je še živa, Blisk?“

„Ne vem. V ofenzivi se je izgubila za njo sled. Odkar so jo aretirali, je nisem videl.“

Potem je dejala z razklanim, grenkim glasom in solznimi očmi:

„Sedaj pa razmišljaš, kajne, če niso tudi mene poslali Nemci...“ V temnih očeh mu je brala nezaupanje.

„Jaz te ne sumim, Melita. Toda drugim, ki te ne poznajo, bo mimogrede vzniknila ta misel. Zaprla si bila in izpustili so te v nenavadnih okoliščinah. To je sumljivo...“

Bridko se je zjokala.

„In tako sem se veselila srečanja s teboj, s takšnim veseljem sem prišla sem!“

Padla je predenj na kolena in mu jih objela:

„Tudi ti mi ne verjameš, Blisk... V tvojih očeh je dvom in tudi v tvojem glasu. Kaj naj storim, da mi boš verjel?! Kaj? V boga ne verujeva, da bi ti lahko prisegla. Naj se ti zakolnem v svojo ljubezen ali na kaj? Skojevka sem. Rolim te, da me ne sodiš po moji sestri.“

Blisk je oklepal z rokami njen drobni život, ki je trzaval v joku, in gledal mimo nje proti goram, ki so jih zagrinjali oblaki. Zdelo se mu je, da ga bo napetost raztrgala. Dvom, ki ga je razjedal in težil ko svinčeno breme, se je razblinjal. Začutil je, da so njene besede resnične. Lahko ji zaupa.

Dvignil jo je in se ji zazrl v oči.

„Verjamem ti. Zaupam ti kot takrat, ko sem pritisnil na kljuko vašega doma in si me rešila... Zdaj pa nehaj jokati.“

V njegovem odločnem glasu je bilo toliko trdnosti, da mu je verjela in solze so usahnile.

Vstala sta in se napolila v gozd. Spotoma jo je prižel k sebi, rekoč:

„Zaupaj vame. Skušal bom urediti vse tako, da ne bo težav. Toda bodi pripravljena: ne bodi razočarana, če te bodo zasliševali. Sovražnik se bori proti nam z vsemi sredstvi. In ničesar ni, kar ne bi bilo mogoče.“

Ko jo je odvedel v enoto, je bila potolažena.

Če ga bodo zasliševali, kako je z Melito, bo zastavil svojo glavo, da ni vohunka. Ali mu ne bodo potem ugovarjali, da se je potegoval tudi za Ano? Bilo mu je jasno,

